PERSIAN COMPOSITION

Persian

Composition

ای پادشاه دو کون را بایستی ... مرتضی
زهرای ... مرتضی از شرف شد سلطان یا رسول
... سعادت و جاه و دم
... زبانان یا رسول
... چون شود و پیاده
... زیر پا دامان یا رسول

منقبت ... با صفا اصول الدین علوم
چهار ارکان دین ... اندر ...
ابوبکر و عمر عثمان و حیدر
درود و ...
هزاران رحمت و رضوان باری
بدین تا یوم دین ... جاری

اندر بیابان عرب در پیش جمع بولهب
ز انگشت تو شد نیم شب شق ماه تابان یا رسول

بو بکر و عادل جان فدا کر[illegible] اندر غزوه ها
جانثار شد بهر شما عثمان عفان یا رسول

در جنگ خیبر صف بصف چل درعه دروازه بکف
چون شیر غرّان هر طرف شد شیر مردان یا رسول

شمشیر سلمه چون شکست چوبی بدو دادی بدست
آن چوب بر اعدا چو جست شد تیغ بران یا رسول

بهر تو یا [illegible] شاهی پرویز گو
[illegible] جای جست [illegible]

نو حس [illegible]

غلط شیرن ته کلموک پاس کرنم ۔ مه تهنهونه تا بجب الفاص کرنم

قریب آسوس بعمر بیست ساله ۔ وتهوم از دل مه تهوهو شُر خیاله

یه افسانه وڻوم در عین خوردی ۔ بخوردان خورده گیری کر جهه مردی

ضرور آسن چهوا اندر خورد سالی ۔ طبیعت خالی از مضمون عالی

نظامی این عروس آرست اول ۔ کرن از زیور معنی مکلل

پس از وی دراو محمود سخنور ۔ چهٺ ظُم تیو سوزیورس سراسر

هتن مظلامه رنگین جامه نینس ۔ زه چهو رنیر ها بدل تهونس براطلس

سوهر چند آسو بڈ مضمون شناسا ۔ ولُن لس مختصر کاشر لباسا

مه کرمس سوی لباس اما بنه دار ۔ بونت بٹ چهوسنه د ظاهر گنهگار

اگرچه چهوسنه پرڈهم هو خط وخال ۔ ولیکن ستر عورت گوس فی الحال

آغاز کتاب و تولد شدن خسرو پرویز

بیکو راوی چهو مو لستا نظامی ۔ چهو فرماون سو استاد گرامی

سو شه نوشیروان بلیه از قضا مود ۔ کنوی فرزند هرمز نس خلف رود

پس از کسری متی کر حکمرانی ۔ رعایا خوش تهون از زر فشانی

ز حد فارس آن احسان و انصاف ۔ بهر جا مشتهر گو قاف تا قاف

بزرگ امید آسواک اوستادا | بعقل و هوش بُد روشن نهادا
نموده حل علمِ آسمانی | کشوده پرده ز اسرار نهانی
تمی آموخت کرده هر هنرها | خبر کرئس ز هر علم و خبرها
کرون پوشیده اسرارن پٽ آگاه | ز فرش هفتمین تا کنگر ماه
نظر شاهن کرئس تت سیم و رهس | عزیز از جان سپن لس پادشاهس
در آزادی تهون لک شهر دادی | بدلشادی کرن هر سو منادی
بن ظلم و اذیت و اشتاون | نه نِش نم استغاثه گذراون
کرک مشکل عذابس ۾ گرفتار | خبردت بر خبر روزیو خبردار
تهي پاٺهن رعايا رو دبي غم | بعدل و داد گو آباد عالم

بیرون آمدن خسرو پرویز بحالت شاهزادگی برای شکار نمودن

دو پهر اکه در او خسرو بامدادن | شکارس باهمه خیل غلامان
ٺهاه نخچیر تراون از یکی تیر | درندن نه پرندن گو گلو گیر
شکار افکن شکار افکن پکن گو | سپن از دور ظاهر سبزهٔ نو
وچهون هیشین نظر از دور گاما | هشتک پاٽ ته بو اخنشا ما

وچھو کیاہ گوس نتہ رختش نہ تخش	ذنک بش خانداریں نیک بخش
زٹٹ ہیو ایہ نزاوک بر زمین خوار	دو دست مطرب از حکم جہاندار

پشیمان شدن خسرو از کردۂ خویش و شفیع انگیختن پیران خیراندیش

یہ سختی خسرو ن یلہ وچھہ بدانسان	سیین از ہیبت ہرمز ہراسان
پشیمان گو خطا کہارن بگردن	پہرن پیو اہل دردن نیکمردن
شفاعتگر اِن پیران ڈیرین	سہمت در پیش تخت پادشہ تین
کفن بیرت نلت ڈ روست کرل	سفارش ہت نہس نش آو بزل
یہ پیش تخت ہرمز بان ساوُن	اچھو کن آب زن سیماب تراوُن
شہا ام چاپن فہرن کر مکدر	تیوی کر بس تیوی کر بس تیوی کر
کریا کانہہ پادشہ نہو قہر اظہار	خصوصاً بر سر فرزند ہشیار
یہ نادم گوسٹہاہ بر کردۂ خویش	مہ کر سختی زہ بر پروردۂ خویش
گنہ بر گردن خود پانہ کہارن	چو باران در بہاران اشک ہارن
معافی شوبہ نس بعذر خواہی	گنہ بخشس بلطف پادشاہی
ولی خون پسر ید چھوی زہ ہارن	یہ چھوی خنجر یہ ہیی گردن نہ مارن

خدا بخشی گراہ اک نا و شبدیز | صبا پو یہ گران قیمت سبک خیز
ترنم بیوہی بغارت تخت شاہی | نہ دارت تن بہ تقدیر الٰہی
کرک حاصل نہوی ندر کار تخناہ | بفرنت پٹ بہک ذن نیکبخناہ
بہارم دستِ مطرب گوی شکستہ | سو تہو غم بیش بہتہ دل کو نیہ خستہ
دفی اک نغمہ سازاہ باربد نام | نہ تش کن آہستہ دل از صبح تا شام
دئی نغم البدل ایزد تعالی | نبک از صبر جاہی سنگ لعلا
سو خسرو بام گو از خواب بیدار | کروں شکر ایرون حمد بہ دادار
دلش زین مژدہ ہا چو گل شگفتہ | نگفتہ با کس این رازِ نہفتہ

در بیان حالتِ شاپور و مقالت او در پیش خسرو پرویز

رفیقا خاص آسوین نامو شاپور | جہانش فیو رمت تا منزل دور
بفضل و علم در عالم یگانہ | برشد و فہم مشہور زمانہ
قلمرانی نسز مانی و چھپت مود | ز سحرش در زمین سامِ کہٹت لود
زرشک نقشِ کلکِ صورت او | پری رم خوردہ در صحرا چو آہو
سیوان استادہ سوی در پیش پرویز | زبن ہتنش سخنہای دلاویز

فریبندہ بخشندہ نارہ وزل	بوقتِ خندہ لاین تازہ گزل
دوہ کل جنیج تمنزر خط فرق	نتہ دربار نیزہ آفت برق
ببہ موبس ٹھین طافین طلاکار	گٹی منز آفتابہ زن نمودار
میان موی مشکین تس سورخسار	ژودامہ زون زن اندر شبِ تار
مجعّد عنبرین گیسوی مشکین	اویزان تراوت از رخسار سیمین
رخن ہپٹ از دو سوہم زلفِ خمدار	بہت برگنج سیمین زن نہ شہمار
ٹکہ چہوس چون مہ بکہفتہ تابان	ٹکہ نت زونہ کاشس حجیہ تابان
دونون سرنگون ابرو کمانش	زہ خنجر مارنس ہپٹ زن کڈت کش
کنن نل شعلہ مارن گوشوارہ	کہن درنیرہ شہہا زن ستارہ
ببہ میس کھاس چہس از می برت جام	زہ نرگس بازہ چشمہ بازہ بادام
وہم تس چشمہ زن بیمار ہیر	مہ زلم آسہا اڈ سندرہ گیمہ
سٹہا ظالم زخنجر تس اچھروال	گرن سینس بیک نظارہ غربال
بعشوہ بد تمن تہند سرمہ چشمہ	کرن تاراج ہوش از یک کرشمہ
ہلالس آسو تہندوی شوقِ ابرو	رتس کاہیدہ گوبار یک چون مو
پس از یک مہ مقابل دراوہ میت	کہس نل ژورہ ژونسر سندہ تامبت

کهسه ون چهس اڈه فل ٹور پستان | دو نار نو رسیده زرن به بُستان
زه بازو چون نراز و بر کشاده | عیان بر دوش او از سیم ساده
انهه کافور کی زا دل مصفا | نی چون برگ گل نازک نه زیبا
وزل نم تر کرت در رخون بلبل | بڈ و منت لن ن بخون عاشقان گل
مصفا چهس شکم زن تو ده شین | خجل گومت ز نافش نافهٔ چین
میان بستم چه در وصفِ میانش | قلم چون موی شد در دستانش
وچهیت موی میانِ نازکِ او | او بزان عاشقن دِل گو بیک مو
زه رانه خنکس خمیس نه تهم زن | برنگ صفحهٔ آئینه روشن
چه گویم شرح وصفِ زانوی او | که دارم از تفکر سر بزانو
خناهی سبز دلچون لاله گومت | پدن تل نس ز فرط شوق پوست
چهکن مخته تکن نا بد بگفتار | کرن شیرین گهتو ستین گرفتار
برن زن چهوس شکراه لعل نوشین | بشیرینی دپن چهس نا و شیرین
نمامی چهس پری وبانِ ارمن | پپے فرمان تهوت بر تخت گردن
امیرن همزه صاحبزاده بردر | پی فرمان بری هفتاد دختر
تمی ساری چهه رشکِ حور و غلمان | ز غم آزاده سروان نار پستان

به یک درگوش خسرو شابه یاسین
دلس منزگوس پیدا سوز عشقن
دوس راتس تن تنها به شاووره
دلس شاووره عشقن لاتهم شراک
تهوم لادن مه تس لش واتاوم
به غم زنی ترا و تهم لاگم زه غمخوار

گیس بر پا ازان سودا قیامت
سپن جور و جفا آموز عشقن
بهن خلوت پرشن احوال آنخور
بشمشیر ستم کرتهم جگر چاک
به شربت چاوناوم بی مه تراوم
وفاکر به وفا ثابت قدم دار

روانه شدن شاوور گرین حسب الامر خسرو بتمکین بطلب شیرین

دیاین خسرو بغایت آسو غمگین
دوهن کیبرن دزین ر دو ستم آسو
تتی شاوور دانا منگه ناون
دین تس کن که ای شاوور دانا
قدم درن تلته ثهارن یار میانوی
مه تهوتهم نار عشقن ون قدم تل
بین استاده شاوور وفادار

سینموت تلخ عیش از عشق شیرین
دوهه لکه از قضا غالب هوس گون
بخلوت نس پچون احوال ماولن
کترتهم دل نه لاگت خوش بیانا
کروم دل خوش انن دلدار میایوی
سوگل ثهارن چهویس آرام بلبل
زمین بوسی کرن پیش جهاندار

حقیقت اصل وبنل شبدیز رنگ آمیز

چھو در پایئن آن تبخانه غارا — کینا ہیمز سیه نته زن سوارا

بلا فاه اک چھو زنونته رنگله نا و — بوان نتھو مادیا ناه اک بصد چاو

کرن رغبت بدان سنگِ سیه رنگ — چھه روزن بار دره از تخم آن سنگ

دیان آن مرکب آفت ندیده — ازان سنگِ سیه گو آفریده

عجب کار اچھو عقله نا موافق — ولیکن کهنه دور از قدرتِ حق

صورت طرازی شاور و فریب دادن شیرین را مرتبهٔ اول

درین تبخانه رالتس رود شاور — غبار وگرد ره از تن کرن دور

شبس تبخانکن بیرن پتہ شس رای — پکه تمه جوره کت باعش کرن گرای

نمو دپوس چھو باغا بته کھس نل — چھه ظلمت تهنه گل وسنبل مسلسل

چھه رته جایا بخوبی ولطافت — پکه تتِ آسنی نم سرو قامت

نه بونت شاورس تسکینِ دل گو — کرن بر روی کاغذ شکل خسرو

بیرن سی شکل خسرو گو بربستان — مرت تهاون گلس هٹ پر در گلستان

کھٹت درجای تنها بوٹ پانه — لتشانه پاونس ہنه نی نشانه

رسیدن شیرین در باغ و فریفته شدن بتصویر خسرو

۱۱

کرون فرمان یہ صورت بور انتوم | خدارا صورتِ این سکل ونتوم
یہ کس مانی چھو گومت زندہ ثانی | بہ کم گریژھہ بلای زندگانی
کینزوان سہ صورت پیش شیرین | تہ دلیتت تلخ گو عیش شیرین
ژوداہم زون آست گبہ ہلا لا | ہرن گوہر کرون با خود خیالا
یہ صورت آسہا یہ زندہ تامت | بعالم آسہا شورِ قیامت
کینز ولہ سہ مہ و چھہ درکدورت | کرک دور از نظرتس نش سہ صورت
رخس ہٹ بوسہ دت دیہس مہ گہژ گبر | کرک کم محوِ حیرت مثلِ تصویر
چھو وگن ہند بہ صحرای پریزار | ازین صحرا وڈو تراو پری وار
چھہ ہیتہ آئتت ازین کہسار بیرو | چو بلبل در دگر گلزار پھیرو
ونگ شیر بنہ ساتہاہ بوز تو میانو | بہر صورت بہ صورت بور انتون
ہتو دیہس چھوینہ عشق پری پہر | سو تصویر آیو باطل در تصور
ازان میدان پس اگہ درایہ نالان | کینزہ پیش وس آسند نالان

تصویر پردازی آن عدیل مانی در نوبت ثانی

پگہ شاوور لار پوشتر بیترا | کرون بارہ دگر تصویر پرویز

بود کار پری افسونگری ہا
پری زنیسان نماید دلبری ہا

یمی افسانہ دِن وِنِ درزنانہ
بیس باغس اکس گُن گے روانہ

کروک از روی خود روشن سو گلشن
بگلشن ڈیرگے نخرن تہ نازن

نوشانوش می مستِ طرب گے
بمستی پردہ رستی از ادب پی

کھہر گ ہیر زلن نندر بہ مخمل
اتھن کت گل رٹت سنبل لرن تل

گل باغ فلک بلہ زرد دوگو
بسر سبزی گرہ گُن بیہ کروک رَو

از حال رفتن شیرین بمشاہدۂ صورت دلنشین مرتبہ ثالث

پکہ بامت ازین فیروزہ گلشن
نمایان گو گل خورشید روشن

بدالصورت سو نقاش آواز جای
نرہ بارہ بیہ کردن سوی نقش برپا

کرن برپا طراز نقش پیشین
کہ شہ آشفتہ برہی مانی چین

نگار گلبدن سرو خرامان
وسہ ہنت درایہ بصد ساز و سامان

بہ گلزار دگر نازان پری وار
بہ بازی اک اکس نازن خریدار

قضا ان بیہ توہی تمہ حورہ زاگت
سو نقاش آسو یت منز ماہی لاگت

کنیزن منز سہ مہوش بادل خوش
تہوت موی سیہ بر روی دلکش

تہ بوزت شاورن کم پرانکہ نہ
نیکہ پک چھوک رہ پیک آشنای
نظر کرس ... گنبدہ ازوفای
تہ جالینوس کس جالینوس مکار
گرای فرزانہ جالینوس امرد
دونون نس لد دونس مشفقانہ
مثال کوہ سیمین گیہ روانہ
خرامان آیہ زلفن کیہ یاران
رسم طلعت گیف اد نگاران

دیون نس دشہن بدکانہ مساقہ ‌ ‌ ‌ بہ صورت وارہ تس نش کرزہ ظاہر
کنیزا حسب فرمان دراتہ امت ‌ ‌ ‌ ولی نش گو نہ ظاہر کنہہ علامت
سہ مہ گیہ بیخبر از سرِ آن کار ‌ ‌ ‌ زبس تلخی کرن شیرین خبردار

حقیقت پرسیدن شیرین از شاور گزین و انداختن طرح آشنائی

سہ گل پیکر سٹھا گیہ ناشکیبا ‌ ‌ ‌ بناگہ دراو نُن شاوُر دانا
برسمِ برہمنان بر رہگذر دراو ‌ ‌ ‌ بچشمِ نازِ شیرین در نظر آو
کرُن فرمان ہو برہمن بُو رِ انون ‌ ‌ ‌ امس پیرس پیا ماہ سوز نو میانو
نگر دیوہ زانہ تقدیرک یہ مرقوم ‌ ‌ ‌ بہ سرِ شاید امس نش سپنہ معلوم
نہ بوزت دُو کنیز و شاوُرس ناد ‌ ‌ ‌ ذراتا خیر گرای مردِ استاد
حریفن بلہ سو حرفِ آشنائی ‌ ‌ ‌ کرن در گوش از بخت آزمائی
طلوعِ طالعِ دلدار زانُن ‌ ‌ ‌ تمن پرارن صلاح کار زانُن
کرس وارہ کنیز و زارہ پارہ ‌ ‌ ‌ کرکنا سرِ این شکل آشکارہ
دُپک تم شاوُرن چھس سترا گفتار ‌ ‌ ‌ بہ مشکل حل گرژن وارہ چھو دشوار
کنیز و زانوات منز نیم اقرار ‌ ‌ ‌ ازان معنی گرک شیرین خبردار

نیارن دیس چھی پیچھی ... شاوُرد
... درچھان ... ستمہ داور
... سُنہ خبر دار
... داناہی ...
... سپاہ دانہ دانہ
... بہ چھیوم دانہ دانہ
... تجربہ ... زنانہ
... داندوانہ ... شمار
بو چھیو پس ... بیچ ... زن
... چھ شمار ...
... شیرین ... سنیب ... تہ زناہ
... سمن عیب ... منکلا ...

سو د رعالم کنوی د ر بخشش و جود
که جدا د شه نوشیروان بود

کنوی اک نامدارا د ر جهان وه لو
شهنشه خسرو پرویز چهوس ناو

بهر علم و هنر چهون کر متن بطے
بدین خوبی یه صورت تمنیزی هیے تا

دنن هی آسونش شاو و ر د یه گوش
بشیرینی سه زن حلوا کران نوش

سپن مجنون ازان شیرین سخن ها
جنونک جامه براون سراپا

قسم د تونس خدا تهونی سلامت
مه کرام چان فوتن بیاک حالت

کلاما تهو کروت زن تبر تراوت
اکی تبره مه هو نخجیر باوت

بظاهر صوزنک افسانه پر تهم
بمعنی الفتنکو زولا نه کر تهم

مه کریم صورنن دل پاره پاره
درین بیچارگی کر میا نو چاره

بیازی سکریری صورت مه باوم
بهر صورت بمعنی وتناوم

ازین عذب البیان کر تهم عذابا
الا یا لیتنی کنت ترابا

خبر یله شاو رس گیه رتو مه نخجیر
سدوی پیو پریشانه تیر تدبیر

بنرمی عرض کریس کای پری پے
قسم د تو تهم نه ساروی است باوی

بدست خود به صورت می بناوم
بناوف می مرت د رباغ تهاوم

کرکیت صورنس کن می تره مشتاق
بو د ر صورتگری چهوس طاق آفاق

سونٹ خسرو چهوکی دنیا جوانا
دلبر و چاپک و چست و توانا

بصورت سکلیا و وی جشنغو نا نشان زاده
سرو قبا و فرنشتی چهوس شهزاد

د و میر زان زنده و چست تیر شاو و
و چهت قامت سیک پا سرو

بصورت جیران بیک جهس و لب لعل بدخشان
و رخسان چهس لعل بدخشان شهو د رخشان

چهوس سکر بصد پ انو خد بیداو ر
بنج بابان ترسه از خود الفد

عارضن جیس نسرین
جبین ان سکر نارسیه

سکر دو سنبل
ونه چهو بتاخ سکر ناد یده بیل

ونه چهو سکر نامی بنسد علامت
بنن چهس سکر یکو بتهوس سلامت

خدا ان چشم بد

15

نب دارا چهوار جشید و دارا
پهمن بند کاش عکس نگار

پهو هر که نیزه بازی پت کر دان کرم
ممن شه زور بیش دل گر ان نرم

نه درکم دی جهان کامه چهو نه یانی
کران دروشن کن یانت پهلوانی

بدر اندر چهو نه ...

سلطه چهوس گت ازعدو چهو چاو
بهمن عونی چهو دردل عجب تی چاو

بارتین ز اسمان روشن ستاره
دی گت ه سنگان زین پاره پاره

ون برپین زن سر ها ون ها
اگر چهون شیر غران نیزه تنها

چهون ازیاو ...

تنہ تس آفتابس زونہ گرایوی
سنِت چھوس لولہ چانگ نقش سنگس
بہ سِر در پردہ از ناہمت چھو مستور
سہ مہ پیکرسین فلوانہ بوزِت
بزاری عرض کرُس کای وفادار
نہ پردہ بیرہ ہانن وارچھوم نہ
خدارا کرتہ کارا آشکارا
للہ وُن پیوم لولک نار تمسُند
دِلس تم تھوو یہ سِر سر بستہ در دِل
یکہ کرزین شبدیزس بافسون
نگارن سپنت یام ایماہ تابان
سو گرُ ازن بجولان فندہ فندہ
چھہ ما چانِ کیزن تیز ہمّت
اگر بر سرعتِ صرصر وُڈن تیز
وُینِت ئی خسرون اکھ مُہرہ واجا

ینہ در خواب ڈیوُٹھن یی وی چانوے
گمت چھوس گلعذارس عفران رنگ
ونن کرکانسہ غیرس غیر شادور
سہ جانان تس نشہ بیحان چھہ وزِت
زہ للہ کرنہ ونِ تدبیرا ن کار
زہ ریِت کانہہ نہہ غمس غمخوار چھو مینہ
بوتس زیبا سہ چھوم رعنا نگارا
بدیہہ دلبرہ ہا دیدار تمسُند
وِسَن چھُدرن منہ ون برصد تل محفل
سگار کہ قصدہ بیز از خانہ بیرون
بہک درخانہ زین دربیابان
بیکدم ترلزہ چون برقِ جہندہ
بتن کیا جانور تم چانہ بابت
لبن گرد نعل بایی شبدیزہ
لتش نہ ہا وِنس زان بُڈ خراجا

ییتھ دالہ بیرہ بن گکالی جانہ تس لالس چھیم نالی
ویچھن در چشم جان ونن چھوی
ترمحی تس گسندس منز ونن چھوی
کبیرہ دچھہک وار الگنی اندم
ایمن تس بارن ززوی لاعلاجی
ننانہ ہا ورک سی بیرہ وانجی

دُپس شیرینہ ای بانوی دلخواہ
پگہ عزمِ تماشا چھوم بدل در
مھین بانو یہ دپوس ای دلارام
لگی قربان یموک فرمان کرک تیز
ژہ اَر شبدیزہ سرکش چھکنہ آگاہ
چھو در جولان سو مرکب تیز نہ تُند
یی ہر گہ نصیحت میان ناخوش
یہ کت بوزن سپن دلشاد شیرین
شبس در خوابِ ناز آرام تراوُن
پگہ یامت بہار صبحگہ فول
بعادت دایہ تمنزہ درایہ ساری
دُپک شیرینہ باغا گژھو خوش اوُن
نہ بوزِت تم گل اندامان بسامان
سپن شیرین سوارِ پشتِ شبدیز
گِندن خوش ہاپٹ نالی نال پھرا

دوہا اک نیر ہا سیرس چراگاہ
سوار پشت شبدیزہ لگا ورہ
دلن ہند دام چھی چشمان بادام
تہ تھاوی پیشکش الانہ شبدیزہ
مدہ این نقش باطل را بخود راہ
ژہ نازک تن انک کرتاب تمسند
لگام پہلوی کُن دردہا نش
بدلشادی انوِن بالین قالین
بفرشِ گل سو نسرین بالن ساوُن
مہِ گل روی ہنت شبدیز تب ژلُ
گمر گنڈت بخدمت آیہ ساری
نوُی سیلاہ کرو طرفس لوُنس کُن
گرُن پٹ درای چھن سرو خرامان
پگن گیہ باگ کارانِ دلاویزہ
انگ یہ پای درہ دامانِ صحرا

17

لکهاڻ شرف صبح يه عزم نغور دادو
پين جيندڙ چون صبح سعادت
کرن بابا و صرم کاني
وهيمون کاهس کسي نيز بيره زارا
هاينت دلربا قدم بهارا

شبس نالان ٿيهي پاٽ آس چو شمع	ميان صحن گيه لشکر يکبه جمع
بيک پائم هوا خواهان درگاه	کشاده گوش بر فرمان درگاه
ولي از پيشگاه تخت آن حور	بلشکر گو نه اجرا کانهه منشور
نه گيه پانه نه کانهه سوزن بدنبال	بخواب آسوس گمت روشن يه احوال
ٿلان از دست ٿن شهباز ڏيوٿهن	بوان والس حسرت باز ڏيوٿهن
دپنرلج دم دلاسادن بلشکر	ڇهوکر کانهه اسپ شبديز س برابر
اگر ميدان نه صحرا کر وسطے	ڇهو ناممکن لبن شبديز سندپے
پچو جانا ورچيه پرين راهوارس	تعاقب کم ڇهو کر مت جانوارس
نهوي آسم سومرکب از همه فرد	ٿهوي آن ٿهوار نازپرورد
خبر چها لگ من ويران دهان	اگر آسن حلالک بور واتق
کرن آسان يه مشکل حق تعالے	نهي پاٺهن کرون هابش دلاسا

رسيدن شيرين پري خسار بر چشمه سار و شستن گرد و غبار

دهان راوي زلت بله آيه شيرين	نمن شيرين زبان نسق به تلقين
خرامان آس در صحرا و گلشن	سگهي زن نزون در صحن فلک شن

گیس تن نارہ مشعل ہش ہنودار ‎ درون آب زن آتس ہنون نار

چو ناگیرای ناگس ہیٹ منز باگ ‎ بعینہ نارہ منقل زن سپین ناگ

رخس پٹ گوس مشکین موی پشان ‎ سمن زارس بدل گو سنبلستان

ولس موی سیاہن روی گلگون ‎ بشب زن کالہ ابرن نالہ رٹ نون

بسہ گیسو تسند شہمار جو راہ ‎ لوان تنت ناگس اندر آتس دوراہ

دوز ہو سیت آب ترلوان بربدن آس ‎ چھکن زن نخنہ باران بر سمن آس

بسہ موس کران بام آس شانہ ‎ ہران آتس زن سیماب دانہ

چھو از رشک تنش سیماب بی آب ‎ ہو نیلو فر توی در آب غرقاب

ون منز شنبہ گنج آسی اچھین تل ‎ بدن ناون سپین تہتہ ہش سہ مشول

گریختن خسرو از مداین بخوف بہرام و بر ارمن رسیدن و برخوردن باشیرین ناز خوش اندام

و ماک روز دوی چھوی ولس سوز ‎ چھو فرماون نظامی کن تہوت بوز

بہ ارمن خسرو ان بلہ سور شاور ‎ پیام عشق ہنت نزدیک آن جور

غذا آسو سنہ کھن گھنہ جر غم بار ‎ بغایت آسو ہیدل بہر دلدار

سجدہ منت پیش شاہ آن شاہزادہ ‎ شب و روز آسو آتش ایستادہ

تمس لاله رخس مس پیاله برزیو
بجاي صدر تهاوت قدر کرزیو

ڏل ڏسنگ بیه در محله خانه
بناوت ڏنو گهرس تنها مکانه

ونتئي درا و باخیل غلامان
سوي ارمن چو شمشاد نرامان

بیا بانو گهو ویران دها تو
ڏوهس راتس نهیم شرمکن گو

قدم گو سست اپ اهوارس
نکهه شیرینه هندس چشمه پارس

ڏن فرمان غلامن ڏیره تراون
گرن نارن گرن ڏم سنبلاون

بچشمه پانه گو تنها سو آگاه
پبس چشمه بطرف چشمه ناگاه

ڏٺهن حورا بگلشن پان ناون
ڏٺمن ڏسنو به سنبل آب نراون

شمیما از نسیم صبح ڏلمنت
گلا با بر کنار چشمه پهلمنت

سو گل ڏٺیت تهس بادام چشمه
ٿهاه گي سرخ زان عشوه کرشمه

نٽن در آب عکس ماه زن آنسو
گرتهنت از خود سو باخودئي ونن سو

به اسپا نازو مه روي عجیبه
الهي آشنا میاني نصیبه

به مهر و مه کر منا خانه روشن
بهر دل بو کرهس ڏنته کوشن

وسکن کهنه تقدیر خبرلش
چهه میم کیمت رقم میانس نصیبس

هي شیرن سرس سرپوش آشم
هوي اشند بر در غوش آشم

ولی زانن نہ بہر بیم بد خواہ
دزانس عقلہ فتوی پردہ تہتدل
کرون اندیشہ باخود بار دیگر
یہ سودائل چھوپن اما بتدبیر
اگر ون نیرہ بت جنس خریدار
یہوی بُد فی المثل آسم سو محبوب
ونت ہی گرتھ گرُس باصد توہم
تہن یہ چشمہ موزن ییہ نہ چشمہ
رکابس لت لدن نراوُن گرُس و
بسوی چشمہ بہیرت آو ناکام
وَدن نس گلبدن یارس دتن ناد
موکھا دلس نراوُن دُو کھامی
گلا باک وچھوم رودُس بومایوں
دپان بہنز چھو سودای صبوری
بچو عشق آید کجا صبر و کجا دل

بدل آسن چھو شاہن جامۂ راہ
سپن بے پردہ باگل لاگ بلبل
مہ ید دریردہ دیشیم شہ چھو بہنز
چھو تن تدبیرس اندر غرق توقیر
دو چندان سپنہ یکدم نرخ بازار
گرہ ہُن بی پردہ زرہ کرہ چھو مرغوب
پری زن غیب گیہ از چشم مردم
وچھون گومت زگل خالی سو چشمہ
بجست وجوی آن ماہ سیکرو
کرن چون چشمہ تر چشمان بادام
کہ ای شمشاد کرنہم دل اثہ کم شاد
سو کہانیو نہم دلس دتو نہم زنبو کھامی
زتٹ نراوُم نہ سوی افسوس افسوس
مہ ام صبرن کوہ کرنم یہ دوری
چھوا تدبیر ما خالی یہ منزل

دِن مستحقس واتہ مِس حسنہ زکوٰۃ
خون گوم جگرہ غنچہ شفت ثم لسن زن

ونتس مہ دیم چھوپن ج سزاوار لتی لو
ڈیٹھوم بلہ تمُسند گلِ رخسار لتی لو

از زخم نگہ گوم گرن پارہ دِلس ہای
چھوم ہول دلس گر سیہ دیشن سو نگار

کو نہ چھوم مہ ٹھ پوت ستمگار لتی لو
آسُم کرون احوال دِل اظہار لتی لو

از حیثم شکر خواب وچھنام سا نہا
قامت سو تمُسند زن چھو قیامت برپا

کیاہ سنہ گژھ نا بخت مہ بیدار لتی لو
بُد سرو دِلس نہتہ چھو نہ رفتار لتی لو

مس کھاس نتہ حشمہ وچھت پر زخمار
نامی چھو چون ساغر سرشار لتی لو

در آخر نال صبرک جامہ تراون
بصد حسرت ازان سرو یگانہ

نگارن جام الفت دام چاون
بسوی ملک ارمن گو روانہ

رسیدن شیرین در مشکوی خسرو بامتکین

نگار گلبدن بار سمن بوی
سپن یلہ دور از نزدیک پرویز

سرور دل سہ شیرین پریروی
جلو چارن گرِس تراون قدم تیز

گذر از ناز تراوُن زان گذرگاہ
چو دولت سوی دولتخانۂ شاہ

[illegible]

بار من گو روان بامنت سو پرویز — بدل آزرده از یار دلاویز

خرامان آو بر مرز کهستان — کهستانس وچهن گل ها کهستان

بگرداو زمرد کوهسارا — بغایت خرّم وخوش مرغزارا

ازان گلشن بارمن گو روانه — بجو بلبل نس گلس ٿڌارن نشانه

طراوت خبر طرفا ک وچهون خوب — بخوبی پرز محبوبان مرغوب

خوش ایون ہیچه گلزار ارم آسو — مفرح نزہت سکو آب وہوا آسو

غلامو خیمه دِتو نهته باغس اندر — کرک اک مجلساه بر پا بصد فر

شهن بریاد مه روی دلآرام — می فرحت فزا چهو جام درجام

قوالون نوای ساز وسنطور — بموسیقار وِنای چنگ وطنبور

نهی پاٹ آس تنه تا یک وهفته — بمو فان داتو زه انجار فته رفته

زمو فان سوی باخر ران کرن گرائے — نسیمک پاٹ باغس منزرن جای

بدرگاه مهین بانو دران راه — خبر یت گے خبرداران درگاه

زبورت درایه بانو با غلامان — باستقبال باصد ساز وسامان

بر لازم آسو تس در میهانی — غلامن نام کرلس زرفشانی

برسم تحفه از لعل وزر وسیم — بنزد شاه سوزن بهر تعظیم

[illegible]

خنکو آب و هوای روح پرور | ز هر باغ و بهار آمد چه بهتر
عجب جا به چه جای صید و نخجیر | بهر سو سبزه ها و بید انجیر
شهی منظور شهو در خواست تمشد | موثر بویین قول راست تمشند
روانه گو بیگه با تاج و با تخت | سوی بردع ز روی دولت و بخت
گرک در باغ بردع خیمه برپای | سین تنت با عشق اندر مجلس آرای
مهین بانو به کرد خالی خزانه | پی مهمان نوازی در زمانه
ضیافتهای گوناگون بساولن | نثی در پیش تخت شاه نهادن
شمار آن درین دفتر نگنجد | وگر گنجد بخاطر در نگنجد
بعشرت آتو خسرو محفل آرای | ولی از درد دلبر دل نه برجای

گسستن رشته امید شیرین از وصل خسرو و بنای قصر سنگین

دیان بله در مداین وا شیرین | سین از بهر خسرو سخت غمگین
بغم رخصت دن دلکس فرایس | مدنوارس ز تنهاه بیت انتظارس
کنن یکمنام کرنش بعد یک ماه | چهو از خانه شکارس درامت آنشاه
گرت از خانه نخجیرک بهانه | بدار الملک ارمن گو روانه

ولیکن میں دل چہ ہیں در بیابان	برنگ ہر نہ ژہارن کوہ تہ میدان
بناوُن گوژ ہمش کتو تہو مکانہ	بمعنی تہو جہو آسن قیدخانہ
بہ کنہ تت مخنتش الغام شوبی	پنج خدمت کرو الحق بخوبی
نہ بوزت گو سوستا د ہنر مند	بیا بالش اکس کئ باتنی چند
بہ تہاہئی مکاناہ اک نفر ہنگ	بناوُن چون درون ظلمان تنگ
انک تت منز چہ مہ درشام دیجوبہ	تہوک زن دوزخس منز جنتج حور

خبر رسانیدن شاپور بخسرو از رسیدن شیرین بمشکوی صبح پرتو

دوہہ اکہ پادشہ باعزت وجاہ	بمجلس بوٹ باخاصانِ درگاہ
بگرداگرد مجلس ہر نواحی	شدہ آغاز آوازِ صُراحی
می و مطرب نی و سنطور درجوش	بنوشا نوش ہر یک مست و مدہوش
برآواز نی و ناقوس و طنبور	دل خسرو گمت مسرور و مشکور
غزلہای فراقی تُل قوالو	وننُ ئی ہتو بحسب حالِ خسرو

غزل خواندن قوالان بحسب حالِ خسرو

پس از عرض دعای عز و اقبال — سراپا بادلس ساروی سوا حال
بہ تبخانہ گژہن سیناس لاگن — فسونسازی کرت در باغ زاگن
بہ کت بوزت کنو از جان خسرو — دوگن از عشق شیرین مبتلا گو
دپن تس رہبرس انت کیاہ چھو چارہ — مہ زان گل روچھو دل خارہ خارہ
مہ تہ لتس درمیان ژی چھوک وسیلہ — سہ سیمین تن مہ نش انتن بحیلہ
دپس تم ای شہنشاہ جوالسال — ہمیشہ آس در عالم باقبال
سوگل ژہ ہارت مہ انو در پیش بلبل — پسند گیسو چھیت آشفتہ سنبل
چھو دور از فہم وصفے وی آنجوز — رنی پانی وی کیاہ بندہ شاوو
مہ جائی الغنک زوِلانہ کرمس — بجا دوئی سٹھاہ افسانہ پرس
زہ بادم چشمہ چھس ازمی برت خم — خدایہ چھینس زچشم زخم مردم
ورن گردابی منز کیت بیتاب — ولی میانی فرین ان بگرداب
بہرم تس چانہ حسنک آستانہ — کدم تنہا مسافر خانمانہ
سہ تیرت پوین اراہ کال رنجور — پتن باعث ہوی ودُس لوتی ود
خیال پخنہ چھوم در خانہ شاہ — چو نرگس آسہ پارن چشم بر راہ
شہن یلہ بوز تمنز غمگساری — زسرتا پای کرنس نذر نیاری

گجب در مهر آن مهتاب بکریش ۔ الهی کر سنا در خواب دیش

سراغا کینسه اک متقد المنه ۔ نشانا کینسه از تا مت ومنه

زه از باوت مه نش ناگه یه پیغام ۔ ازین پیغام نوزن فی ریدن اشم

مهت نراوس عمک شورن بغارت ۔ بحمد الله فوجس وں ین بشارت

اگر کانهه سوزه نس پیغام هت شاه ۔ گرهس اول کرن تت پهه بوا آگاه

گراه اک چهوم زهرا دان شبدیز ۔ دین چهس نا و گلگون و اوزن تیز

چهولا نانی سو گلگون دینانه ۔ کرون گرپه تت کهست قاصد وانه

گروس تسلیم شاهن ات کلاس ۔ ٹهاخوش گو تستدس التماس

پکه بله دراون گلگون خورشید ۔ شهن کر جلوه بر اورنگ جمشید

غلامن کن کرن فرمان همسکین ۔ کرن بر پشت گلگون زین زین

بران مرکب نوشاو ریگانه ۔ کهست سوئی مداین گو روانه

نختین ژاو ودر مشکوی مسکین ۔ پته گو پےلبن در قصر شیرین

خبر نیه پیش شیرین ڈیڈ بانو ۔ چهو آمت قاصد از پیش خسرو

نکارن جل نخدمت منکه ناون ۔ دران زند انسرای تنگ بناون

در آمدن شاپور بقصر سنگین نزد شیرین جبین وآگاه نمودن او را از حال پرویز

٢٧

دپس تم شا ورن ۾ تهه نن قدم تنبر … ٿهين ها نو پيرنش پرارن ڇهو پرويز

امارن چان کرمت جهس جگر خون … سين يکدم سوار پشت گلگون

ته بورنت فنج گلا ٻک پاٽ شيرين … کرون براسپ گلگون زين زرين

روانه گي دو شيوي سوي ارمن … گلستانو اندر خرمن بخرمن

آگاه شدن خسرو از وفات هرمز

نگارن سين خسرو ٺاله مارن … ڇهو دراز من بهت شيرينه پرارن

نباگه قاصداه اک آو ازراه … پهتي پاٺهن ني کر عرض درگاه

تنقدير خدا هرمز مرت گو … ز باغ زندگي گل زن هرت پيو

بسرعت پک هوا وک پاٺ در راه … طرفداران ۾ ولن ڇهي هوا خواه

غنيمت ڇهوي يه دم کمر جل نيکو سنز … ڇهو وکن دو لکو دامن انهس منز

خبر بورنت شهس زير و زبر گو … ز عقل و هوش يکسو بيخبر پيو

زانده وه پدر جامن دتن چاک … وست برخاک پيو چون سرو چالاک

نلون شور قيامت پان مارن … چو ابر نو بهاري اشک هارن

ٺهاه مشکل ڇهو لوکس هالو راون … سوراون زن ڇهو راون ٺهو راون

گرٔیمت در محله خانهٕ مسکوین
اما آیای تیوٚ شاو وٕ شیرین
خبر کرہس تتوٚ گز مُدّتِ دور
نہ بوزت تنگ گو شاہِ جہانگیر
گندٔت شیر بنہ تہ مُت آسو شدیز
گران تس پٹ شب وٕ رو آسو نخچیر
غم دلبر گران تس پٹ فراموش
پرٔ زہن خود ن تمن خورشید وین
چھہ کتو گیمت ازین مشکوی مسکین
سہ شیرین ہت خبر کتو گو سو شاو ور
سپین حیران بباز یہای نقدیر
میان آخر اسپانِ پرویز
سگارن تس کہست لارن تتوٚ فیر
بران رہوار شبرنگ آسو مدہوش

رسابندن شاپور شیرین را درپیش مہین بانو و نشابندن غبار خاطر او

سو قاصد بلہ نمس شیرینہ ہت گو
بلا چاری مہین بانو یٕس تٔ ژای
پرستاران شیرین شادمان گے
مہین بانو یہ بند دل باغ زن فلُ
وُین یارب بو ما جھس خواب دیش
وتہمت از جار ٹِن در برابا خلاص
وٕچھون از خانہ گومت وٕ ور خسرو
نتہ تس وٕ نت لبنہ رود بر پای
رخ شیرین وٕ چھت اسمانہ زن پے
زلوح سینہ درد ک داغ تس ژل
نتہ در تیرہ شب مہتاب دیش
وٕچھن تس کُن اچھن وٕ ون نگاش آس

روایت لیهون کرین حکایت

دو چار شدن خسرو باشیرین

تی بیمه سو ثلث از پدر آسو — نوی ویرانه چاین در بدر آسو

چهو خسرو شیر خواره لوک واره — کریا عالم پناهی شیر خواره

یه خود سر بال مارک پچهه نتارک — وبال زندگی منحوس تارک

چهو بخشش بر ترانه هت خزانه — یهوی احمق سو بادشاه زمانه

بسر خجه سو شیرین تس هوس نه — بغیر از عشق در دل فکر جس نه

اگر آمت چهو بالس دوان چهن کاش — وسلے در خاک بہ طفلان و باش

کر یوتس روکشی دریا و شاهی — یہ نافرمان کریا فرمان روایی

متی کهنه وست پل از فتنہ امداد — بوتت پهٹه دست بستہ وزه آماد

امی تدبیره شاید سپنه ما آزم — امیران نه وزیران تنز پیس شرم

گنڈن در دل امی اندیشه رایا — کران دشمن مَتَس شهرک رعایا

کران بیه سکهٔ پرویز تحکوک — بمکر و حیله بایس کن فرن لوک

امی نه ویره یامت خسرون زالو — یہ دور آسمان وکن چهونه مالو

مه پٹ وکن چهو طالع واٹ گول سخت — دوهن کیٹرن ثلن نهبر چهوا تخت

کرن بیرا و از خانه ثلت آو — کهت بر شت شدید آسون زان او

بکان از بیم دشمن گاه و بیگاه — بطرف ملک موقان راه و براه

قران گردید با مہ مشتری را | چہ سازم شرح نیکو اختری را
شہن بلیہ ڈیہوتی شیرینہ ہند جاو | پرو ذہن آیا میں جالس چھو کیا ناو
نعر دیہیں چھو اسند ناو شیرین | پہ مشکین موچہ رنگ چین و ماچین
ٹہاہ گو ننا دمان خسرو تہو زت | گرس گے پاتی بر یکجای روزت
کنیزن پر پہو تہی شیرینہ کاین گیست | میدانم کہ نام این جوان چیست
ڈیک تن خسرو پرویز چھوین ناو | گنوی در جود و بخشش درجہان آو
ز نام یکدگر باہمت گے آگاہ | دو شیوی روو استادہ سر راہ
درن باہم ہتک عشقن فسانہ | برمژہ تیر راین عاشقانہ
نہ ہر سو آسے گلہ رویان شیرین | و چھک شہباز جودہ بر سرین
ٹہاہ جیران بین در کار شیان | دو شیون در یکی صورت چھہ ڈیان
بیابان پہ پیون از خیل و لشکر | فراہم آتی خوبان سمنبر
دپوس شیرینہ شاہا کجکلاہا | فریدون ختما جمشید جاہا
گرہ تر دیک این گلشن چھو مایوی | اگر بیہ بو گرہا دایہ بانوی
گرہ ہم دن در زمانہ سرفرازی | بخدمت داری و مہمان نوازی
پذیرائی کرس نت پادشاہن | سعادت زانو تم صاحبکلاہن

نبت وبلیہ سنیت شیرینہ لفظن
سنیہ رہ آسی مہین بانو یہ بوزن
مہین بانو استقبال وایس بوزن تا سی بیل
زمین ارز دوت پہنچ شین شپہر بہایس ریچ
عجایب تحفہ ہدیہ گرس نذرانہ
نصیحت کردن مہین بانو شیرین را
وشہلی و ورنظ خلوت و عزت باخلاص
مہین بانو یہ شیرین وریش خاص
ہین وریہانہ خلوت با اخلاص
نصیحت کرتہ ویوانس پہنچ پند

۳۱

زنان چھوی عطا کرنو کہ بالا
نشی بپلہ نہ تختہ ہاجی نو نہالا
پیرو ز نام چلاوی سرکشانہ
تہاہ معصوم تہ نازک جمشید دارا
ہیمان نا دیدہ طفل نازپرورد
ذرہ پتن انگہ تت چہاو خون دیگر
چھوبنہ سرنگون ذرتم ہاوی
یکمہ وسیلہ چھم وزناوی
ذرہ چھک پہ بدہ ناز کناڈی
اناتت گرو چھ شیرینہ سرفرازی
تہ کرد دی زول پادی
نکان و دل

چوگان باختن شیرین با پریرویان

غنیمت چې نصیحت میانِ نهٔ یاد
کړی آلوده گوهر سوده زالماس
شکر هاوی چو طفلان نهٔ لالوی
سو شیرِ نر ته پټ بازو گشاده
دِ دُر همراز با شهباز شو بیا
مه کړ بدهم پان از خام رائی
چهو لازم به سو فرش پاکړی هِ
زنن نهٔ یو تهه نن پټ دل هراوک
بزخم شستِ او پاوک نشانه
اکس شِ پهٔ هم کښ گومن خلاصه
گلابک مشک هت تم ترامت چین
اماکیزه کړی بو چاره سازی
نصیحت میان ید نهاوک ته منظور
سه رشکِ چین نه بورت بر زمین پی
زبس شرمندگی دِ تو نس جوابا

مه کهږ واهی مه کړ بنفس بیداد
پهږ مخنش کړی رسوا عن الناس
بیانِ تنگ شکر اتهه ترا وی
ته چهک ناز کیدن آهوی ماده
به دربزم شیر ابناز شو بیا
مه ډل از رلیم وراه پارسائی
نکاحس پټ نهٔ دون شاهدن تهی
ینن حلوای شیرین مفت کهیاوک
بدست گرچه کهیا وک مربابه
کبزه ساسه نهٔ چهن خاصه خاصه
کهنه کن ده وزه وتم سد ته ستین
نصیحت عشقبازی نش چه بازی
خجل آسکنه ته باین جمهور
سراپا از حیا مشن عرق گی
ته چهک دد بج شاهی آفتابا

غزل از زبان خسرو پرویز

تهی در گوی بازی درای یکتا | ز مینج گوی گیه روزت بیکجا
گره خسرو بگوی زلف شیرین | دوان از دست خود جانی دل و دین
گره شیرین وچهن چوگان پرویز | گره گلگون نوان دو گاه شبدیز
خبر کهنه آسته شاهس بر اسرار | چهه هم در گوی بازی بهنه خبردار
ز چوگان باختن بامت سپن سیر | شکارن درای زهارن مست چین شیر
گرس هٹ پرٹ اکهاه اسفند بارا | شبه ون شهسوارا نیزه دارا
اتهن کت نیزه هنت صید گه آی | شکارن مرغزارن زهارنی درای
به نیزه شیر نه گور خر ها | پهتر زاوک نه کر اوک نوده هر جا
به تدبیر آس بامت تیر زاون | اکی نیزه دو صد نخجیر باون
شکارن هند کرک ابنار بسیار | شهنشه در تعجب رووز بیکار
یکایک ماه و اختر هابه شاه | تهی کن آس بهیران تا یکے ماه
دو طناز ان بهم نازان زه بارس | گندن در دشت و کوه و مرغزار آس
دپس شاهن وهه اکه ای سمن بو | بهارک فلمتن گلشن چهه هر سو
جموس پیاله فردا لاله چهاوو | ز گل ها نال نرگس ماله تراوو
چهه کو سم فلمتن نه یاسمن پوش | می عشرت جموسر مست مدهوش

٣٣

فصل بهار به پایان

نشستن خسرو با شیرین در

زمشرق شاهِ خاور در او بامیت ‏ سپن بیدار شاه از خوابِ راحت
خرامان در او باشیرین گلروی ‏ کمند افکنده بر دوش از دو گیسوی
بهر سو آس قلمت گل نه گلزار ‏ طراوت دار از انهار و اشجار
بنبر زل کهاس شوین آس هر جا ‏ صنوبر صف بصف استاده بر پا
زعکسِ گل گمت دیوار گلگون ‏ بهر سو قلمتِ گلهای موزون
زمین از سبزه ها سر سبز گومت ‏ زمینکو فرش زن قرمز بانمومنت
لگاتی پوشه لنجن واوه گرایه ‏ چهنانی سیم نه زر جایه جایه
پچهه بدهر طرف قلمت اچهه پوش ‏ خماره هاتر بنیر زل مست و مدهوش
سمن نه یاسمن اندر چمن ها ‏ گلاب و شپچراغ و نسترن ها
سبزه پوش آس ره وشان منیزه پوش ‏ بهت گوش بنیر زل مست نوش
گل داؤ و برشب بوی نازان ‏ من پٹ آس نازان غنچبازان
گل چین از غروری سر خمیده ‏ تنعر بنقش زبان سخن کشیده
ز شبنم لاله گوهر دانه گیمت ‏ بران گوهر سٹها دیوانه گیمت
خطائی ها قطاره بر قطاره ‏ پیکان بر سر کران بلبل لبتاره
گلشن ساعت بساعت رنگ بزران ‏ ز زنگ افتان و خیزان رنگ بزران

گره شیرین گنڈن دسته بگلزار — گره خسرو ٹن گلدسته یار
برن مه مای شاهس عشقه بنایه — کرن شه عشقه بنایه آیه گرایه
نگه بایس کرن مه ذوره زورے — وچھن شه صورتِ مه وره دورے
نیهی باپٹ آس بارن زناله بهرسو — طرب افروز روز وشب چو آهو

کُشتن خسرو نامدار شیر غرّان را در مرغزار

دوهه اکه شادمان خسرو ته شیرین — سکارس درای باصد ناز و تمکین
گرک برپا غلامو خیمه خرگاه — بگرد خیمه مه روبان دلخواه
کنیزان و غلام ابروکشاده — به پیش ماه و خورشید ایستاده
نی و سنطور و موسیقار در جوش — نگارس سیبت خسرو مست و مدهوش
گذریت اک زغفل و سوش گرمت — شراب ارغوانی نوش گرمت
بگردِ تختِ شاه هفت کشور — بیایه صف بصف استاده لشکر
وزن سنطور وسه بایه بصد جاو — گرزن پادرسها ناگه تیوی زاو
بلشکرگاه خسرو آواز راه — کرن از خشم و تندی حمله بر شاه
بمنتی خسرون بی زخم شمشیر — بز ور مشت پاون بر زمین شیر

فرنگیس و سہیل و سمن و بالا
عجب نوش و ملک ناز و ہمیلا
ہمایون پری روی و سمن زاد
چمن خاتون و گوہر ملک و دلشاد
زمینی پرت اکہا کر نرم گرم
بناز و ساز مجلس عشرت آرا
زنش تا صبح مجلس عشرت آرا
مقابل اک اک شیرین و پرویز

نڑتان مالہ رٹان آسوں سو نالہ	سمن زارس دوانی آس لالہ
بہوی مس نم بروز و شب چہان آس	نہ گلبن شاد زن بلبل چہوان آس

صفت مجلس خسرو پرویز باخاتونان دلاویز

شباہ اک آسو تیرہ تاریک و دلگیر	بیہ چون چشم خاتونان کشمیر
کہمت آسودہ ساری مرغ و ماہی	کشیدہ سایہ بر عالم سیاہی
جرس جنبان جرس دت شاد در خواب	برس تل مست ہمیت از می ناب
بکھہ منتر کا زن راوت مرغ شبگیر	زنگی بر روم کومت زنگی قہر
عروس شب مزین از گہرہا	مسلسل ساختہ زلف سیہ را
شب دیجور و بالکل آسو سنسان	نہ شور مرغ و نہ آواہی انسان
کہٹت زن مہر تابان آسو خفتہ	بزیر برقع شب رخ نہفتہ
سیاہی روز را تیجا نہ کردہ	فلک گیسوی شب را شانہ کردہ
درین شب شاہ چون رخشندہ خورشید	فروزان بہیرہ کہنو بر تخت جمشید
بہت شاہ و وردا بیش پرویز	نہی کن آس شیرین دلاویز
سمت دو نیبر گان دلدارہ آس	بہ پیش تخت خسرو صف نہادہ آس

افسانہ گفتن ...

افسانہ گفتن سہیل

افسانہ گفتن عجب نوش

سمن برگ چون بیہی مہ جین درسنداونا
جاں اچھو از صدف اکی بخشترد انا
سعید گرام ... تاج صاحب تہاون
افسانہ گفتن پری زاد

پری زاد دن دیواس اکس ... بانا
ناکر پوسل و انت ... فانا
زنت انہ ... گردنہا ... شادی

افسانہ گفتن خوش خاتون

میان باغ آسو اک عنبرین پوش	عجب تب زان سخنہا گفت عجب نوش
سو گل زان باغ رنگین تونتہ مزنون	بہشتکو جانوارا آو موزون

افسانہ گفتن ملک ناز

وسنامنت اکی چشم آس ممتاز	دین لج ئی ملک نازازرہ ناز
مقرر دون اچہن شوبن دو گن گاش	محمد اسد دویم اپہنہ تراو پر گاش

افسانہ گفتن ھمیلا

یکانی آسو چشماہ گلشن منز	ھمیلا گفت زان بہ از سر طنز
عجب حالہ رٹن سوی چشمہ نالہ	رسہا اک تشنہ مارن آو ژنالہ

افسانہ گفتن ہمایون

کہٹت پاٹ آسو اک لعلا ہمایون	ہمایون لج دنیہ از لعل گلگون
مرت سوی لعل نہاون بر سر تاج	بناگہ آو ازرہ اک مہاراج

افسانہ گفتن سمن برگ

افسانہ گفتن ...

دعا کرنک خدا تھو نو سلامت	دو شیوی زنده روز یو تا قیامت

افسانه گفتن شیرین مه جبین

بووت دہنہ لج شیرین دلجوی	ولت در برقع شرم و حیا روی
رکنی اُسس بو تنہا بے غم یار	بنا گہ نا ورن کر جلوہ در کار
بلف شیر و شکر باہم بلاؤن	جہانس داستانا یا دتہاؤن
اگرچہ سرنوشت آسن جہو تقدیر	بظاہر کرنی عشقن بہ تدبیر

افسانه گفتن خسرو

تہی کن خسروس یلہ داز انوار	دین آسو اک سہا غران بہار
کرین ہت سیمنی اکہ پای بندی	ولون افسانکے زلف کمندی
سہا اُسس بودریک بستہ پابند	زلف خود کرم شیرینہ پیوند
بو زلیخہ گرایہ سینی مابہ ولنس	وُنہ جہم و اجمر عشقن و نہ کس
تہی کن پرت اکہاہ گو دستان زن	خریدار اک اکس عشون نہ زن
بشیرین عشق خسرو گو سٹہا گرم	تولت از روی تہا دون پردۂ شرم

کرن خوشتر مہیا مجلسِ ناز
می و ساقی و مطرب نائی و ساز

دران بزم ہمایون ہر یکے حور
بنوشانوش می گی مست و مخمور

خمار می گہنگ در سر دیکار
ز دربار شہنشہ درای یکبار

مغنی یا درازا فتاد در خواب
سپن ساقی بہ بحر بادہ غرقاب

تہن وچہ از حریفان جای خالی
کرن بر روی شیرین بوسہ حالی

بزمی عرض کرسن کای وفادار
غلا ماہ اک چہوسی تا زن خریدار

نجم خواری زہ پت یاری کردم ون
وفاداری و غمخواری کردم ون

شکار از الہ و نتہن بیقرارا
بہ بند زلف انہتیں جا نوارا

ولت زولانہ تہو تہیں از شکر خند
اہتہ ترا ومہ تہا وم در قفس بند

بسوی دم چہوی بعالم سوی غنیمت
سو ولیس بیہ نہ بدل یک بقیمت

نصیحت ایک ہندو نے کہی ہے
جو دم گذرا وہ پھر آتا نہیں ہے

مہ کو تاہ کال چالونی زار بو زن
لکہت چہوا کانہ نمنت و بیسہ رون

کہمو حلوای شیرین یا نہ وائی
گزار و کیا زہ نا خوش زندگانی

شبِ تہا تہ بے اغیار راتہا
باین خلوت بنا بہنو بیاک ساتہا

برہ شوبن چہو کہن در شیر مستی
بیس ما شیر بر بحر بس بہ پستی

نبر زخم سخن آتش دوان کیبت	اندر نر میل دل آسوین تمس سبت
ببک چشم آس بایس خشم کراون	بدبگیر چشم آتش نازه هاون
نهی آتش ددانی پاسخ تیز	بصد خواهش ننان یت منزکه یه خیز

پاسخ خسرو شیرین را

دپس شاهن که ای ماه جهانتاب	گرک ون گفتگو کونه درین باب
بگفت وگوی ضایع نصف شب گو	بوچان نازو نخرن بنده خسرو
یون چهک فال بد در عشقبازی	جوانی چهی غنیمت روز راضی
ادابے مدعا گبه نیرت اڈ رات	مگر تا خیر تا خیرن چهو آفات
بزن فال نکو تا شاد باشی	زبند ریخ وغم آزاد باشی
یه وصلکو شب بدین تلخی مه کرگم	بوس پیاله چهی ساقی زه لاگم
غنیمت وقت چهوی وشوی چهه تنها	خبر چهار وزه کس تا روز فردا
هه لله کرنه سبرانه چشمهٔ وصل	یتم داماه دمن می ازمی وصل
زکوة سال نهو دکن نهو هری مال	مه نهو خوشحال خو تهاوی ته خوشحال
غمن دادن زه مرهم میان چهکنا	زکوة حسن واتی ونته دکنا

پاسخ شیرین خسرو را

ته بورت گيه سکرلب تند چون شير ... دپن شاهس شيمان گرهنه تتوفير

بدخوئي مکن عادت زيادت ... فرامش باد اين عادت زيادت

به نيکوئي ڙه چهوک داراي عالم ... به بدنامي مه گهڙ رسواي عالم

تعجب چهوا به افسون و بهانه ... پري تاريخ ٿهون يادن زمانه

کرون حاصل بعالم نيک ناما ... نفس باپڙن سٿها مشکل چهه کاما

چهو بهتر با خدا اس شرم تهاوو ... هميشه زندگي در عيش پراوو

عنان نفس سرکش رٽ ودسني ... مه دس تعليم در شهوت پرستي

بر تعليم بدآموزي مه کرخوي ... نکوئي کر ليک پاداش نيکوي

بو چهيس سي عنبر بن موي جهانتاب ... دو شبوي چهي مه نيش حلواته جلاب

قناعت کر ڙه بر جلاب اول ... هسه حلوانه چهوي ڙي کهنو مسه گل

زمستانس بسردي ژاله . بس بار ... بهارس هر طرف سوي چهاوه گلزار

قسم چهوم نمندوي يم سيده گرين ... بو چاني مهره سر تا پا برت چهيس

پاسخ خسرو شيرين را

نه بورت زانو نا هن طبع چهوس رام ... ولي کهوژن چهه کاڙاه ماديم يام

ولی نم دلبرن مانس نہ ہرگز
پتھر ہا چون کہت برسینہ نس بوٹ
زسوز عشق باسینہ رٹ تنگ
اڈہ پھل غنچہ ٹنس نار پستان
بہ بشیری وچھت شیرین سین تیز
دپن نس ایشہ کیزاہ چیرہ دستی
زدشمن تخت شاہی چون ستانی
تھون تخت پدر در دست دشمن
غمن وادن دکھن منز کنہ پھون نہ
زدست غیر حاصل کر حکومت
نہی نہ وصل من کراوت بہانہ
بجز دولت مہ نش فلاہی نہ
مہ سینن بدکرک انہ آشنائی
بوتزہ خود کام چھسہ ظلم کراوی
جوانا چھوک نزہ وکن شبر گبرا

گبیس تزگ گازہ آخر آو عاجز
چھووزن نیشہ ہت اکھ آب رن ڈبوٹ
کرن نش بوسہ ہی ہی عفران تنگ
بو چھہ منوز شاو در تاراج پستان
بکیسو در پایہ از آغوش پرویز
بہ سستی پایہ دولت شکستی
مبر غم پت بو چانی ستہ چانی
کرن چھوک عاشقی در ملک ارمن
غمس منز عشقبازی خوش پون نہ
بو چھس چانی مہ سینن پٹھ خصومت
بیا در دست بی محنت خزانہ
بحیلہ وصل میا نو اصلا بنی نہ
نٹن چھیس لادہ رکھ ماپا وشائی
کرت مشغول با خود ملک بیاوی
زنوشروان نسب دارا ابیرا

ولنامت شه درمهمان نوازی	بلمی محنت سو گوین گر شهنه رضی
یهی کن از شرارت د رغضب او	خماره هنهو براه گیلوان فراو
بملک روم گو ازبیم بهرام	زره رفتن ذره آهسته آرام
گندن بت شایه با دلدار خود سو	تیاری دراوسوی عشرت ڈتس پوین
بیا دافتادش آن ساقی وصهبا	زسوز عشق سر کردین غزل را

غزل خواندن خسرو در فراق شیرین

مه یاره کرت پاره دلس خاره ژلت گوس
بے خاره ستمگاره بوا ماره گلت گوس
کس زانه ونت پانه چهنت پویس گلاباه
ژکه یاوه بدن ماوه جگر ناوه تلت گوس
منصور صفت پوییں درنت سور اهین گاش
زان جور بو مهجور زخس سور ملت گوس
آرامه بدل تهوتهه مه خود کامه غم هجر
گلفامه قرمی یامه ژه نش نامه چهلت گوس

نقید داستان

۴۳

غزل خواندن خسرو در فراق شیرین

نهمارین خاص پانزه داس تعداد

مصاف کردن خسرو با تمکین با بہرام چوبین و ہزیمت خوردن او

روانی کرنہ پنہانی شبیخون — بہ لشکر برسپین دریا و ہامون

خبر بود ست پین آشفتہ بہرام — جوامردی کرن چون رستم سام

دلیر و گرد و دو یہ راست لشکر — بہ شمشیر و بہ تیغ و تیر و خنجر

بمیدان درایہ لشکر پایہ پایہ — خروش نای و نی و ہتو جایہ جایہ

چو شیران از پے شمشیر بازی — بجولان درای بر اسپان تازی

بیابان سربسر از خیل خسرو — نیستان از سنان ہای جوان تو

ز شور مردمان بے مدارا — قیامت گبہ بعالم آشکارا

اجل گوید گرن تخجیل از دل — سٹہا تہک پے توی لبیار بسمل

ز حیرت گو ہوا بر آسمان بند — فلک گرہندہ از برق ہی خند

بحسرت پالن کہٹو اسفندیار ان — بہیبت زلزلہ گو کوہسار ان

تہوی بازار کینہ آدہ در جوش — زمانش رزم رستم گو فراموش

سنان در سینہ ہا آرام کردہ — شراب خون اجل در جام کردہ

زمین گو لالہ زار از خون مردان — بچرخ آمد زبالا چرخ گردان

وُتن بر لشکرِ اعدا ہزیمت / ہزیمت زانُ بہر امنُ غنیمت

سپُون برگشتہ بخت و تخت بہرام / زچاکا چاک تیغ و زخمِ صمصام

دلیری کر نہ ہیزت آو جستہ / زلت گونیم خستہ دل شکستہ

مظفر بر جہان گو شاہ پرویز / کرُن خونریز خصم از خنجرِ تیز

بشادی کوس دولت وایناوُن / بنامِ خود جہانس سکہ اوُن

برتخت نشستن خسرو بجای پدر

دِین استاد پرویزن بجیتی / کرن بلہ دشمنس پٹ جیرہ دستی

جفا کیشن بداندیشن کرت لوٹ / نبا زُو عیشس برجایِ پدر بوٹ

کرن آباد عالم از سر نو / زمانس عدلِ نوشروان شت گو

دٹن بایمت زرنجِ ملک آرام / فتاد اندر سرس عشقِ دلارام

بغیب پیوس دردِ دل بہ یند غم / دلی تہاوُن کہٹت از بیمِ مریم

نہ آسوس وازنُ لاگس خریدار / نہ در سینہ کھٹن اسرارِ دلدار

ہتنُ خون شمع ہارن اشک از غم / دلی برجایِ خودنے پیشِ مریم

ہترن آخر کرن گراوہ دلس سنت / زہ یا نو از قضا واتی اذاکبیت

نهي ڪن آسو نالن صبح تا شام
دلڪو بلبل رٽن آسو نه آرام

ناله وزاري ڪردن شيرين در فراق خسرو

چهو فرهادن سو موليسنا نظامي
درِ يڪتاءِ دريايِ گرامي

زلت شيرينه بنش بيه دراو پرويز
نتر ار عشق شيرين گو شهاه نبز

قيامت فاتنس پٽ بار غم پوين
بسختي مشڪل هجران دوگن گوس

هرت از باغ گل پٽ ڪنڊه چهه پوزن
ني ڪنڊه بهر بلبل نن چهه پوزن

جو بلبل بهر گل ناله دون آتشِ
ڪڏن سنبل ز ڪف لاله دون آتش

ڪهون لبِ آتش از دندان سيماب
نهي پاٺهن چهو ڪا نهه بيمار عناب

هرن از نرگسين لولويِ لالا
وڏن متسند بدن گوزن هلالا

ڪڏٽ زادن بڪيسو سنبلن آتش
باسڪِ ديده نه ڪراون گلن آتشِ

گلن پٽ آتش مژن رشته دُر
ز گوهر دانه تا دامن گران پر

سنهن آتش پارس ناله زاون
سرشڪ از ديده مارن ژاله زاون

گوه پا نو مه بيتس داغ تهاتو
انهه انمن سو لاله راوه زاون

هما در دام بيت دمتس نه دانه
بله تر ادم ژه له ڪرنس بهانه

صبوري بخ دولت جي ٿئن نهاو — صبوري سين مطلب آمس در داو
ڇهو بيرن ڪار هر دانا بند بير — ٿا ڀي منز گرٿان لازم خطا بير
سٺا محنت بخت در ڪار خسرو — بئي سا نها ڪرڪ نا خبر ڪيا ڪو
وڇين ڇهڪنا ڙه ابر آسمانئن — وڏت ڪو ته اسه ناون ڇهانئن
ڪرس نقين شا ورن نه واره — پرڏي ڏيڇي ڏلس متر ريٹ فرار
شڪيبائي نمائي گر درين ڪار — پرن پٽ به برس نل بيه عمخوار
بيڪبو نرا وغم دل نها واره — ڪري پاڻي سو دلبر زار پاره
ڏلس منز آسه بس گرمي بيدار — ڇهو لازم فاقه داون بٽ سو بيمار
نهي ڪن وار يا ڪرهس تسلي — نهوڪ موقوف در صبر و شڪيبا

در وفات مهين بانو

دو به اڪه ناد دت بانو به شيرين — بين در خانه خلوت تمڪين
ڪليد گنج ها ڪرس حواله — دتن بن پادشاهي هند قباله
جهان را اسڪه زد بر نام شيرين — به بيماري ڏلس آرام شيرين
گرٿت ڪهنه دو بصد اندوه پٿن فوت — ڇين آخر بحسرت شربت موت

لا تقنطوا من رحمة الله

نشستن شیرین مشکو بر تخت مهین بانو

چو شیرین خلعتِ شاہی بپوشید — بعدل و داد مسکینان بکوشید
بجا آئين رسومِ ملکداری — تهون برپا لزومِ شهریاری
خراج و باج ترائون عام لوکن — خلایق شاد تهو تمند سلوکن
تهون خوشنود خرم خلق ساری — کرن باعدل و احسان ملکداری
چنان شد شاد و مرغِ هوائی — که با شینهه هوا کرد آشنائی
ولیکن بهر خسرو آس نالان — رخِ گلگون سنجاک نیره مالان
ٹهاه اِن عشق خسرو آس دربند — بهان آسوسنه دل بے یار دلبند
جا تهایو نه ظاهر گرِ تهان آس — خبر نش باده شنز نمنی پرِ پهان آس
گهس آخر خبر خسرو نه مریم — شکر نه شیرزان میلیت چهه باهم
سه مریم مالِ هت منز نمگاهس — قسم دن آس گهیشر بادشاهس
دمی ته وتت یمی نه در مداین — اگر سارنش کرک بیه کینه ستین
هی کت بوزهتن نش سوزِ عل آسو — امی وسوا سکن نش پاگل آسو
ز مریم بوس آتش گوس خاره — ٹهاه تنگ آیه کهنه زانن نه چاره

چنان هول سپه زان سوفد بود | که چشم هر یکی بر پای خود بود
روٴسای جهان صف درت و زانو | بگرد تخت آن شاه جهان جو
دران محفل نبا که قاصد اثر او | به آزادی کران شادی بران چاو
پس از تکریم گفتا ای جهاندار | کروی از ذات پاکن بخت بیدار
جهان خالی کرن بهر جهان جوی | ز جان بی بهره گو بهرام بد خوی
بد اندیشت خوراک مرغ و مور است | میان گور چون بهرام گور است
نه بوزت گوشها اند و نگین شاه | سو بیدوی از تعصب آسو بد خواه
مثالانج شهنشاهن زا بام | چهونر پاٹهن بیر دنیا جای آلام
بوکرد رجهان اقلیم داری | بخاک تیره تم نوگنت چهه ساری
بوی کم فیلتن زادن کرت چاک | بپت چون فیل ونکن بر سر خاک
بنو لاکن برو در خاک ده زان | چههات خاکس تزرین کم کم خیالات
نهی پاٹهن کرن دارا شکایت | ند بوزان شکایت و دعایت
شهنشاهن زهر سوگ بهرام | ولیٰ ماتم لبا سازن و بن نام
چهارم روز وقت صبحگاهی | عدالت بیوٹ وقت صبحگاهی
کرن گوهر نثاری خاص و عامس | غریبا کا نهه تهون نه روم و شامس

نیہی کن مجلس شاہ جہاندار	گرن از نغمہ پردازی گہربار
ملک رابود عادت جاودانہ	خزانہ آسو بخشان برزنانہ
بہ بخشایش بومرد عشرت آور	گرن درگوہر وزر غرق تاسر

التماس خسرو از مریم در آوردن شیرین بخانہ

نبربلہ شامہ سندر درایہ از کوہ	نہی گو عرصہ از غوغای انبوہ
نہ مجلس محلہ خانہ ژاو خسرو	خرامان ہیجو مہتاب سبکرو
شندہ مستغرق سودای شیرین	بجان و دل گمت شیدای شیرین
تلون ہمشبل شیرین بیش مریم	دم عیسی ہنن لس دن و مادم
مرنش شیرین چہہ بدوی دور ہنر	ہمیشہ بیبل ور بحور بہنر
ولیکن چھی خبر کان سروقامت	پہہر گرچھہ بدنام گیٹر سازہ بابت
سریل از جان محبت باگراوس	بجای صد زہ بہاوت قدر کراوس
زہ واجب یس چھو تانس سبیت قرزن	بہم ناز و سرود و ساز بوزن
اجازت دم سہ جانہ زد انن بورہ	بود دس واتنس بادس گرہس تو زے
بیکو فرمان گرگ نت بٹ سود رو زے	سہ نازن وازہ لاگی راد بوزی

فسم پهوم مال سندي ناج گاهُ | کلاهُ عزو جاهُ مهرو ماهُ
تهندا ماره کريهم ناره ياري | مٹه بو خون کهاري ہين مارگي
نه بوزنت زانو شاہين زان گره گير | سو نه دادوي چهونه دورن تنبير
مدار پور کرنش آشکارا | نگار ازٹي چهم خاطر قرارا
کرن آخر صبوري در غم يار | بمجوري تهون محکم ول زار
وليکن درميان آسوک سوناؤر | تهون از نامه و پيغام مسرور

فرستادن خسرو شاپور را بطلب شيرين

دوهه اکه شادرس دتوناد ماہن | بخلوت باوين تم کجکلاہن
تهني کنه بهبر بوبيه در چمن ها | بوتس نشه کوت کا لاروزه تهنا
سه مه پيکر بوگرنن حوره ماون | زيهم دخت قيصر نوره تهاون
سوبار سيمتين انتن نژه راتها | کرو باہم نشاطا انبساطاه
نوني بوزنت سودورن آورن واو | پيام شاه هت شيرينه نش زاو
سلاماه کرتهه ديس کاهي گل اندام | نژه نش سوزين شهين هت نامه پيغام
بس منز کانهه نژه بو دلدار چهوسنه | ولي از بهم مريم وار چهوسنه

گر عفو خطا ستی بہ نصاف
دپئی حلوہ کین پیچوی کا دوکس
عتاب آمیز کری زنجی گردہ فرہ

خطا کیاہ آسو آمنت مہبانہ دسنہ
ژلن گولا رکن لاہور ثڑ دور
ون سی بر مگارنش دلدار آسن
دمی کرنش دغا بازس بودرشن
ژہ نراوت بدیہم شیرین نہ پانہ
بو چمن جہیں ستاہ نادانِ مطلق
سلیمانس اہتس منزآس وا با
مہ امنت آسولنزبستان گلابا
اکس درآتش از حسرت زنِ ریش
بو پاون غم نہ ہم در ہجر دلدار
قدم تل زبر گوی دتہہ نیر بنشیم
دپتے یود انُ شیرین مہجور
دپیے ہم جھوکس شیرین مہ مرہم
دپیے سازم آن جام شکر نوش
دپیے نرگس ژہارن جہو مبور

پتہ نہت گو بملک روم جسنہ
اِن معاوض مہ نشارہ ومہ سنز گور
زعشق من دلش بیزار آسن
حرا ماجہوم تہند دیدار دلشُ
کڈن رسوا کرنِ بیرون زخانہ
مہ الحق سوز دل کہ بوزہ جز حق
دیوا اک آس نِنس سَے بیغما
زجس ہنت دختر قیصر ناگاہ
اہتہ جہوس بباک وشادون مگرانِ عشق
سہ یا دان مز جہیہ جہاون گل تہ گلزار
بہ از حق سر نوشت آسم نہ دانم
دپُس شیر بنہ دیوتی ورشود در
دپُس انِ جہی جہوکس مرہم سہ مرہم
دپُس آن آرزو بادت فراموش
دپیں مہر بس سو مقصد کو تزاہ پور

کرت شاهی مبیر گوک راهی — ڙه در شاهی بود راهی نباهی

مظلومی دله گویان وله زار — ڙه باروِمی گله گومُنت رِله ڙار

بو بیدوی چهیں دِزن در غم هامادم — خدا تهوِی ڙه دایم دوراز غم

دبُش تم شاورن بوزُم سراپا — ڙه چهک در هر هنر دانا توانا

روانه گو نتی شا دو غمگین — دنون شا هس سراپا حال شیرین

عاجز شدن شیرین د لپذیرد دیر نوشیدن شیر و کوشیدن شاه در تدبیر

دپن راوی سه مه دی قصه پیش — بعادت آس شیر تر گران نوش

شبت دو وزاندران یوان دلگیر — غدا آسو نه کهته جز شربت شیر

اگرچه گونه گونه خوان نعمت — بمطبخ آسهانش بالطافت

نه تراوت فو دچنکونس آسو تجویز — عزیزا آسو نه غیر از شیر کانه چیز

بهِل تِرد ود آسس نمتن تیر — نتی ٹهه تبر داتن آسونس شیر

سو میدان آسو براکهر در ختو — رمه بت سوی هل جاهی دگر گو

رمه آسن نمی موجب ممنت فو ور — کهتانش اکس تنر آسو رتو بیور

نتی بهه دُودان آسس پریشار — رتی مه طلعتان گکروی گم باره

بیان کرت شاه و زان باملت ... کری این سخن ...

یتا و نبیته بند دل از غم ...

مرد دعو زنگری ... تنی تنی نه کانه ...

دو نبوی در جد جین ... انتد ...

دل جهس ز دو ان ...

دین شیر بیزای ...

نوانا عقله ... کنوی اول ...

سحرگاهان بجنبد جوی فرهاد
روانه گو سوتا وور دل آزاد

مع القصه بصد تکریم و تمکین
ہون ٹهارت میانِ قصرِ شیرین

برون پرده آن حورِ پیکر
بهه ناون فرازِ کرسی زر

ز پرده درایه بیرون آیه ز انبوه
پندا ہم ز ولن زن از پرده کوه

چو طوطی ٿهو شکر ٹمه ہاره ہارن
وچهینٹ ہنو پہلوان یان ہارن

مو ز شیرینه لعل لب بگفتن
ہرن ٹنس نہ لب شیرین رطب ہان

شنیدم نام او شیرین از آن بود
که در گفتن عجب شیرین زبان بود

کرن بلبه در سخن گوہر فشانی
سو گیه کن عشقه ہاره دو تهانی

پهتر ہو پہ زمین نہ دوسنه کینه ہوش
کرن یامت تسند گفتار در گوش

رخ شیرین وجهینٹ از خویشتن گو
ڈنن از دستِ خود دل بر زمین پیو

شراره پوین عشق گوس خاره
کرن چون غنچه جامن پاره پاره

چو آن در گرد جا در گوش فرهاد
چو آفِ تاب فی رآمد بفریاد

نظر شیرینه کرنس عشوه تاره
وچهون تن عشقه ہاره بلبنه پاره

پهتر ہو مینت ز عقل و ہوش گومت
نه ہر گل چو بلبل تبنه لبوٹت

کرن با عقل خود اندیشه زینسان
بر بیچاره گرٹن ہاره پهو کر جان

بیا بانو کھو منز دریکے ماه | کھنن جو یاه ان تاقصر آن ماه
ژهہی جو یاه دران شہر سبه پوش | بناوُن بهر شیرین از سر هوش
یهنه کن گلرخن آسن چهه پرتاب | میان موی مشکین جوی سیماب
میان صحن قصر آنقصب پوش | کهنون جو ضیا چوکو تراز پی نُوش
خبر شیرینه یامیت گیه از انگوی | پکن فخته چهکن دِرالیس سه دلجوی
سٹھا دلشاد گیه ور کار فرهاد | رُخس پیٹ بوسه کرنس کافرین یاد
گران قیمت متس کنه شیچراغ آس | تمی رخشنده زن شب چراغ کس
نه دِت دُنیس اُمہ محنت یه چهی نه | نه هورث تا قیامت زه یکی نه
بهه یامیت به تخت پادشاهی | زه یژه شوبی کری تره حق اداهی
ڈٹت فرهادنم یاقوت احمر | نثار پاو سر کرنس سراسر
ازان پس سوی صحرا درا و تنها | سپون صحرائی اندر عشق عذرا
دتن از عشق یاد نازنین تن | چو غنچه چاک جامن تا بدامن
گره برخاک ہالن روی غمناک | گره رخسار تراوُن بر سر خاک
کروُن یژه سرحدن منز شورِ فریاد | ودن ہش گلبدن یارس دتن ناد
یه کیا تقدیر آسوم یا الٰهی | یه کم کا پہھوم به کم کرهم تباهی

چھو کھی بندہ صفا وُندہ تھوُن بند گیا کر
اجل سارُ لدمُت لو رہ مہ امہ حورہ نیوم دل
نامی اگر تھمت دِتس ناد کرُنم یارہ زیبداد
کیاہ چھوس مُدا کُم پن پورہ مہ امہ حورہ نیوم دل

یتھی باٹ آسو نالن ہر شب و روز
بہر ہفتہ ز خود رفتہ سو شیدا
بکرد عوض پہیران آسو راتس
شنبس از عوض آن دلبر جوان شیر
بہ قصہ شُہرہ گو در شہر و آفاق

بچشمش نیرہ گومُت روز فیروز
گران بر قصر آن دلبر سلاما
قرار از درد و غم آسوس نہ سالِق
غذا آسو سنہ کھو کھنہ غیر از شیر
گمُت شیر نیہ بٹ فرہاد مشتاق

آگاہ شدن خسرو بامکین بر حال فرہاد مسکین

بجاسوسی خبر بُت اکھ زناگو
چھو آمُت بلبلا از سر حد چین
دوہس پہیرن بیابانن برہنہ
ہنا خوش گو تہ بوزِت نتہ دران کال

یتی کر عرض پیش تخت خسرو
گمُت سوی عاشق شیدای شیرین
بکرد عوض راتس تن چھو شحنہ
مہ ہمدرد ابعالم گو پدیدار

زسرتا پا پرسم شہر یاری
کریاہس واریاہ گوہر نثاری

گھر پاشی کریاہس کیونز کالا
ازان زر گونہ در دل نس خیالا

نذر پرہیزاو چون دید پرویز
کشاد انگہ لب لعل شکر ریز

پرہس اول شہن کتہ چھوے طنگاہ
دیس تم عاشقن واکنہ تو زاہ

دیس شاہن چھو کیا تنہ کار کروت
دیس تم جان فروشی یوت کیو ہوت

دیس تم جان فروشی چھا مناسب
دیس تم چھو کنہ تمنہ شہر کتہ کا سبب

دیس تم کتہو دس جہوی سوز شیرین
دیس تم ساسہ گن ازجان شیرین

دیس شاہن تہند عشقکومہ کریاچہ
دیس تم گرتہ بیہ از دست فرہاد

دیس تم ات اندرہ صبر واقی
دیس تم عاشقن ہند کار چھوقی

دیس شاہن سہ نزاون جہوی زہ بہتر
دیس تم خود نظر بر اصل خود کر

ستھا تنگ آوشہ پو البتہ بس
انن نہ تاب تسندس جوابس

زبعد گفتگو درکار دیگر
دیس شاہن کہ ای مرد دلاور

کوہا اک بد چھو مشکل متر دماتن
چھو خلقن تت کہان تکلیف اتن

بوچھوس ہن فکر گومت چولکا پیر
سو مشکل گہہ کران آسان تدبیر

کھنن گہترہ ت انہ تت کوہسارس
ہنن گہترہ جان صنعت شہر یارس

سٹھاہ چھوس سینو او بیدا دا	رواداردواداوس کرمنا
تسند بادام چشمو نیوم آرام	انہ گٹو گوم مبلوم مندن شام
بیہ شہمار زلفو نال وُلہم	ولہ نے آس در گرداب ماتم
نہ رودم گنج عشرت دنجہ درکار	نہ بوچھم ہنجہ دل جز رنج وتیمار
بو آسوس راجہ بالس خواجہ زادہ	سلیمان واجہ کر اکھاہ راجہ زادہ
شرا با چوم از خمخانہ عشق	کزان مستی شدم دیوانہ عشق
مہان وَت ابیتو یس تا بانجام	نہ کریم اک نظر از چشمِ بادام
بہ چھس می گانش راوُم آشہ جائی	کنن خشنحانش کراوم راشہ جائے
گرفتارم بدام چین زلفت	مگر باشد چنین آئین زلفت

غزل از زبانِ فرہاد

دُمم دل عشقنی نارہ یہما یار بے عارہ

بلہ بو چانہ دیدارہ یہما یار بے عارہ

حلب چھوی بینہ آئینہ حلب تہو صاف آسی نہ

جفا کارہ ستمگارہ یہما یارِ غمخوارہ

چھو دنیا یو فا آخر مسہ تتہ پٹ سپن فاخر
گفا نامی چھو سمسارہ یہنا بار غمخوارہ

شبس نالن تہی باپٹ آسو بایوس	سحرگاہان وہنن باد ردو افسوس
ژٹان از زخم تیشہ سنگخارن	کرن ریزہ حصار استوارن
ژٹت روزانہ سنگ نالہ زاون	شبس در سوز شیرین نالہ زاون
دوہس بر عزم جزم ہ زم کہسار	شبس در کنج غم در رنج دلدار
گرہ از جور خسرو جنگ با کوہ	گرہ از سوز شیرین درد و اندوہ
یہی کت مشہر گیہ در زمانہ	خلایق وچھنہ آئی از ہر کرانہ
دچھن یس آسو تمسند کار سنگین	بحسرت آسو ژایان لعل شیرین

آمدن شیرین لیلی گون بر کوہ بیستون بدیدن فرہاد مجنون

دوہہ اکہ شاد دل ماہ شب افروز	پری رو مہ جبین شیرین غم سوز
گکارن سیت ہارن آس گوہر	ونن افسانہ ہای خوش زہر ور
ژتس عیش گذشتہ آس یاون	زلیب افسانہ ون ون دور ہراون
ونانی آس یارن نش بہ تمکین	زہر گونہ حکایتہای دیرین

غزل گوہان باستقبال دلدار

غزل فرہاد

بوز تم زاری رو زتم ستوئے
خارہ سیت پارہ دل کرتھس آرہ کتوئی
مارہ بوکرتھس بارمتہ کہتوئے
بُمہ کمان گون چھوی رتوئی
عاشقین ملہ ناون انہ گتوئے
رنبر وُن قد چاپو خوش رفتار
لیلہ پتہ گو منتو مجنون منتوئے
عشقہ مارن وا تنا و تتوئے
روشت درباغ سرو گلزار
چشمہ دولہ شوبان نندری منتوئی
عشوہ انگیز چھوی موکھ دِنہ شتوئی
سوز میانو بوزہ کہ روز شمار
زلہ وُن مار چھوم للہ وُن تتوئی
مولہ وُن ما دم روی پوشہ فتوئی
روی چھوم سبہ موی گوم چھتوئے

چھوم مارہ منتوئی ما و دیدار
گارہ چھم وارہ پاٹ ما و رخسار
چھوم مارہ منتوئے ما و دیدار
مژہ تیر لایت گران انگار
پہلموت بمہ کمان گمہ متوئے
پھک خون مارن پک لتو لتوئی
بخدس ہپٹ گوژ مارنہ یار
سرو قد ما وت کرتھس گتوئے
کو کلہ پیر مشرا وُل قدم لتوئے
بنبر زلہ رشکہ متہ پیہ بیمار
یا بنی چھوس عمو آدر متوئی
برہ بوکہہ آس بو پرہ پیو منتوئی
بلہ وُن چارا کر ناچار
چھوم مارہ منتوئی ما و دیدار
خوی چھوم لاگن بدکردار

کرن از هر طرف جاسوس راهی	ونن ٿهو حال شيرين نم کماهي
ٿي جاسوس آس از هر کرانه	خبر نت وتا ناون دانه دانه
اگر شيرين نبر شه آس تراون	خبر سي آس شاهس وتا ناون
ٿهي کن گے خبر شاهس همکين	اگر نزديک فرهاد آس شيرين
وڇهيت فرهاد که کن روي دلدار	سٹها سر مست گو از بوي ديدار
بضرب تيشه بُد کهسار تراون	کنن ٿهند بر زمين انبار تراون
ڀنه نس روي شيرين گو دل افزا	نه بلبل صفت گو منو ڇهو غلوا
ٿهي کن تا يک مه روزه يدوے	بضرب تيشه سازد کار خود طے
ٻه کت بورن سين آزرده خسرو	ز بينايي و بيهوشي پتهر پيو
ٻه هين دانشورن تدبير دانن	ان وت بيستوس نام جو ان
مه ڇهوس وسمت يه در شوي نبارک	اگر نک بله بيستوس ون ز ته نارک
ڏيس تدبير دانواي جهاندار	اگر ز هارن زه ڇهوي تدبير ان کار
کرو مشهور در هر کوچه و راه	که شيرين جان شيرين وادا ناگاه
کرون اک قاصد راهي بفرهاد	بدرد و رنج و محنت سوي ونن ناد
ڏيس سوي مرگه وا وه گل ڇهينت	نهان شيرين چو مه زير زمين گے

غزل فراق از زبان شيرين

سه هيئر مرده برخاک آسه ٻي سر	ٻو روزا زنده هين زندانس اندر
هئن برلب ونت ئي نام شيرين	دنن برباد شيرين جان شيرين
ٻهي گيه عاشقي عاشق ٿي گي	کم عاشق ـ عاشق صادق ٿي گي
چه خوش گفتست مولانا نظامي	چمن پيرای باغ خوشکلامي
بايد عشق را فرهاد بودن	پس آنگاهي بمردن شاد بودن

آمدن شيرين بر کوه بيستون براي دفنايندن فرهاد مفتون

ڊپن راوي جهچه پيله فرهاد مسکين	زجان دل پير گو از عشق شيرين
خبر سي پيش شيرين واڙ يا مينت	پٺهر برخاک ساون سرو قامت
ددن لش بان بارن آيه لارکن	غريبس لش شهيدس اشک بارکن
وچهون برخاک پوميت سرو چالاک	بکيسو مرده بکيو هيشه برخاک
کفن وللس تئن نهد يان جهولس	گلاب و عنبر و کافورلس
غريبا درميان خاک ساون	هٽهه تن گنبدا عالي بناون
کرن دربرلباس سوگواري	ونه رحلتس شهيدس کن بزاري
کمو بيچاره يار وباره کرونک	بره بخير اجل ديوانه کرونک
کمو بيچاره ني نهن بار جاني	مهن کم نيوي متاع زندگاني

غلامو نیه سوی شاه جهان بین … خبر از حالت فرهاد و شیرین
شهین بلیه بوز گو مبهوت و فلوا … سټهاه کهوژ از مکافات عملها
رکار خویشتن وار اخجل گو … که گندم روید از گندم جو از جو
اونک ژه مارت بفراز حکم سامی … قلمزن کا تباه نامی گرامی
یچینی عنبر سارا سر شتند … بشیرین تعزیت نامه نوشتند

نامه نوشتن خسرو خاقان نژاد بجانب شیرین شکر ریو ادو تعزیت فرهاد

اول حمد اه منش جان آفرینش … دتن ز افلاک هم رونق زمینش
مه بوزم ای بت غارتگر چین … زهر شیون فرهاد مسکین
قیامت قامتش پټ بار غم پوی … ز بار غم قد شمشاد خم گوی
دتت چون جیب غنچه چاک جامن … بناخن پاره کرتهک تا بدامن
سمن زارس نباوټ لاله زارا … ز نرگس کرتهه جو یاوه آشکارا
ز نرگس داں سمن زارس فتو آب … کدټ سنبل بناخن های عناب
زټت لعل بمن سیماب دا نو … ورت لولوی تر مژگان سنالو
بلولو لعل لبها کرنخه لاله … پوژ نتهک کاله گیسو واله واله
لباس لاجورد بر تخت قاقم … ولت تهه تل کرت شیرین بمن گم

پھویس پرورده آغوش ایام
در آخر خاک نند جای آرام

زه چهک سمعا سو عاشق آسو پاپنور
مرن پاپنور دیشت شمع کافور

تلف بد دانه اک پهو نخته نارس
چهو کیاه پرواچهنیو اک پول نمارس

اگرچه گو مرت فرهاد مسکین
زغم آتس سلامت جان شیرین

سو خط بله کاتبن کر شکر آمیز
بصد التعظیم تهاون پیش پرویز

شهن در پیش دلدار یگانه
سو خط در دست قاصد کر روانه

سه مسکین موی عنبر بوی دلخواه
گلا آسک پاٹ فوج از نامه شاه

اچهن دون پٹ رٹ بکریم کرُس
نخن تت مهر نهند سر خط موزرس

وچهن پیچیده آتش پرنیانس
بجای گل زهر جرمُت کتانس

شرر از سوز آن خط پهوین دل
وچهوان بله در شکر زهر هلاهل

چو عنقا زد خود پنهان نمودش
که صلاجای جوشیدن بودش

در وفات مریم

سو خط بله لکهو شهن در مرگ فرهاد
پتی معشوق مریم جان بحق داد

مرت گیه مریم از حکم خداوند
چهو لذت زندگی بهند روز کی چند

دیان شیرینه دکونس زهر از کین
بدان تلخی تتن تس جان شیرین

٦٤

اکس هاون ته تهاون مرده درخاک
کهی بالای مریم خاک پاشد
به دنیا یوه فازن بهر حال
دهن تارن پهه فرصت زمانه
اگرچه دختر قیصر زمینا
معنی آس گنج آلنرو چالاک
اگرچه یوچهیت پوشاه زگلزار
اگرچه گوز باغ اک سرو قامت
اگرچه گوخط اک دانه قطره
دسه چهی هاوسه زایدسه وش
چهه گاتل صبر ڈالن ماتن منز
ز دیده ڈاله باریدن چه حاصل
سه دیم مریم مرن دیشن دهٔی نر
اگرچه تم ز دنیا نیون رخصت
نصیحت بڈ چهه پرانن هٔند یه گفتار

بیس کراون زیهر او جگر چاک
که از غم روی خسرو را خراشد
وفائی چهینه در دنیا زه مثقال
ینو لاکن چهه و دنیا قید خانه
روانه گیه بدار الملک عقبیٰ
چهو لازم گنج نیهان در دل خاک
بن گل کیت لیکن دل سه هار
محو غم باغبان روزن سلامت
چهه بڈ قدرت خدا لیس نه خو نه
پچهه بدچهی و چهه نازک چهه پوش
چهو صبر ک قدر تهدا دن غمن منز
نباحن سینه خاریدن چه حاصل
اگر عیسی بنک پهیرت پی نه
چهو ماکهه زنده موت مونس پت
ژنتش تهو چهوی دش آخر منکار

نتیجه داستان

صف اول امیران هند ستاده
دوم صف از فقیران پیاده
سیم صف پیاده بیماران بر گذر
صف چارم زمحبوسان مخصوص
ششم صف خویشن هندو ایستاده
نفر مانن شهنشه سر نهاده

بمش نم تل سه هارل آس تهاون	نیاز و ناز ها وت آزماون
دلش در عشق شه گر آزمے کرد	ولی از ناز کیہا ناز میکرد
رواج جنس چون می آزمودی	متاع خویش را قیمت فزودی
سو بلبل تبلن گلزار دلیشت	به نازن گرمی بازار دلیشت
سو دلبر ہو لہ گلمٹ بش بران لول	به مہ بیکر دوان عمدا کنہ ڈول
سو ہبر عشقہ امارہ ملن سور	بہ بیہر زل کرن نخرہ زلن دور
غرض آسوس کرم شہ پا بوسی	برم شفقت بآئین عروسی
بکابین در شبستان واتناوم	بجای صدر نہاوت قدر کراوم
سوشہ در ناز آن طناز گونگ	کہ آن آہو چیان آید فراچنگ
کرن کوتاہ دست از چیدن گل	قدم نراون بمیدان تغافل

در صفت سلطنت پرویز

سریر آرا سین یلہ شاہ خسرو	ز عدلش یافت عالم رایج نو
بعالم کا نہ اکہاہ آسو نہ ثانی	نہ در دولت نہ در صاحبقرانی
ہن یلہ آسو در دربار شاہی	شبن آسس عجب صاحبکلاہی
مبارن بارگہ آسس نوازن	تاوہ پار صف برپای آسن

پتہ سنز گفتار چھوس شیرین بیان از قند
پتہ سنز نام و پتہ کنہ زد و ادر و بند
فقط اک عیب چھوس با عیب احباب
[illegible] نیان پتہ کنہ ادراں بر بہ منصف جواب
[illegible] بادہ نوش
عیان با [illegible] سر [illegible] رضی
تعبیا رضی [illegible] سر دل

عرافک روم و تاتک حکم فرما
بسوی اہلِ مجلس پادشاہن
گنگو گھرہ حسن و صورت خاص مرغوب
دپس اک تاجدارن در زمانہ
دپس اک عاقلن ای جانِ جانان
دپس اک ارسنح خوبی چھہ مشہور
دپس اک ای شہنشاہ جہانگیر
دپس اک پیر مردن پادشاہا
بدنیا از بہشت آمز چھہ زنان حور
قمر پیکر دلارام گل اندام
نگش شاہ خوبان ماہ دلجوی
کمالِ حسن چھوس ان شراونن دوہ
بعشوہ سرمہ چشمہ تہند تن بام
دپی کیاہ سرو قامت تس چھ کیاہ ناز
میانِ خرمنِ گل پرہ وریدہ

بقدر پایہ سر خم جملہ برپا
پرزہن پتھ نم نگارن کجکلاہن
گنگ بہتر چھہ محبوبانِ مطلوب
بروم اندر و چھوم خنک خزانہ
چھہ خاتونانِ اقصای ختن جان
سیہ چشمان آگن شہرند منظور
چھہ شوہن در جہان خوبان کشمیر
چھہ در شہر صفاہان اک زنانہ
ببہ مس کھاسِ چھس چشمان مخمور
دلن ہند دام تمند چشم بادام
پری رو دلبرن بو عنبرین موی
نگارن سیٹ مارن یاونن شوہ
نیان در چشم عاشق مندنن شام
ہمہ ناز و ہمہ ناز و ہمہ ناز
چو غنچہ چھس دو نارِ نو رسیدہ

کرون [illegible] پردہ [illegible]
نی از [illegible] گوہوی صفاہان
ہمراہ [illegible] و [illegible]
[illegible] قصر [illegible] ماہ پری چھ
[illegible] خانہ [illegible] بام
[illegible] سیٹ تہند [illegible]
بیان [illegible] حلقہ [illegible]
[illegible] و از [illegible]
چھوں [illegible] جمشید شاہ
بیان قصر [illegible] و [illegible]
[illegible] خورشید تابان

بهه ناوُن سرِ فرش نگارین
زپرده در آیه خاتون سبکرو
ملاقی تهاه کرک باهم نشاطه
بهی تهاهس کرت مخمور و سرمست
کنیزا خاص آتهس همسر خویش
سیناجن سی یا فسون و بهانه
کنیز نازنین ماهِ سبکرو
تهین همدوش خود بهه پوشه ماله
بکام دل زجام وصل مس چاپو
چهوه کونه و چهپت ون سیم پارن
سیه سیمین تن کنیز شکر آمیز
بحکم آنکه آن شاه زمانه
پکه بله شاه خاور گو جهاناب
زجان شب به پیش شکر از نو
کرن از خودنوی واقف شکرلب

پس آنگه درآیه نوشک چین ماچین
خرامان آیه پیش شاه خسرو
شراب ارغوانی جیوک ساتهاه
زبستر درآیه شکر شمع در دست
ز سرتا پا گندٹن تنس زیورِ خویش
کرن در خلوتِ خسرو روانه
بمستی ژابه درچهوی خسرو
رٹن از جوشِ دل پیچون غزاله
بامید شکر حلواهی تر کهیون
بمارن لای تهیت ان ون انارن
ستهاه دسوس گیه زآغوش پرویز
بجو بی آسو یکیا بے نشانه
کنیز صبح دو برخوستن از خواب
سراپا با دُلس احوال خسرو
پرژه هس ما کهه سو شاهنشه از انسب

سکر یاہ وی کنن شوبن بیا زار — کمسی نہاوِنُن وارا ہُرن دیار

دپس تمہ چھوکھ ہر وی آکس دودِ بانو — زہ مازانتُ چھوپس خوردٚ شکر بانو

تندوی چھوم قسمیم چرخ دوّار — بعالم باکواکب کر نمودار

بہ میانوی گنج پنہان از تلاطم — وُنتانتُ سلامت یِہ ووتھو چھوم

بہ دُرِ چیدہ چھوم نادیدہ الماس — وُنی چھوم لعل رُمانس قِبی پھاس

موشُر مُت کینہ بر گل چھو منہ سنبل — مُو قتل چھو منہ گومت گل بہ بلبل

چھو نہومُت خالقن چون مغز بادام — سو میانوی گنج عصمت ڈنجہ از نام

کنیزہ چھیم ستھا در جلوہ سازی — تمی مصروف در مہمان نوازی

تمی تا دوش ہم آغوش آسی — زہ سکر نوش تم افروش آسے

بمد ہوشی زہ مست بادہ نوشی — بو دِ گندم نمائی جو فروشی

بو اول عشقہ دوکان میٹھر اوکن — کرشمو نازہ چشمو نبر نرا ون

کرشن چھیس غایب از چشم خریدار — دوان جلوا کنن چھس پس بہ اغیار

سنت قول زاو کہ بلہ صبحگاہن — گرہ نبرن سرہ کر بادشاہن

صفا مانگ کرن مجموع مہتر — پرہ تہُن از پاکیِ آن ماہ انور

تہر ہو داد از مردانِ حق گو — گواہی ہر یکے بر پاکی او

٦٩

قبای قیر ولمُت آسمان ن | لباسِ ماتمی گنډ مُت جهان ن
جرس جنبان بی سرت گیمیت | چه بد مستان بخواب مست بیمیت
دران شب آن پری وی گل اندم | به تنهایی ودن از صبح تا شام
سټها مشکل چهه آمن یا نخ رات | دره زن ماتمگو بیزن غمگو سات
اول آسوس دلس اندر غم یار | دوم تنها دران شب روز بیدار
سپین چون زلف خود آشفته زار و درد | بغم مارن تهتون اشک اندرخ زرد
دعا منگون بدرگاهِ الهی | ودُن وارا زروی عذر خواهی

مناجات بدرگاه قاضی الحاجات

خداوندا دم از سختی رهائی | شبس بخشوم دو بیچ بیش روشنائی
دلس شمع یقینکو گاش هاوم | ایهن از نور وحدت آتش نهادم
لباس صبر بخشوم بر بلاها | مه از ماوُم به تیر ابتلا ها
غفور آمنت چهه در عالم صفت چانو | عمین وبهن لگجر مکرمت چانو
شرف بخشوم تباثیر اجابت | شهیدن صالحن بین قرابت
بفیض وفضل ورافت مرحمت کر | به ستاری گناهن مغفرت کر
زه بهی دروازه رحمت گشاده | خصوصاً بر گنهگاران زیاده

غریب افتاده جیهوین بیچاره مسکین — اغثنی یا غیاث المستغیثین
رہائی ہنر مہ جیہنہ کہنہ وسیله — شفیع المذنبین انهی وسیله
دوکہن دادن غمن مہاہن دواکر — دوا از خاکپای مصطفی اکر

آمدن خسرو در قصر شیرین بہ بہانہ شکار

پہنی پاٹ آکس نالن نا سحرگاه — ز درد و سوز دل در ناله و آه
وڈن شند قبول بارگہ گو — سنت پہول آفتاین ترا و پرتو
بدل کرد عنت نخچیر شاہن — در آرایش دتن فرمان سپاہن
بر اسپ با دیبا کہتو شہنشاه — بیاہو ڈتو بصحرا خیمه خرگاه
بگرد مرکبش لشکر ستاده — کلہ کج بر سر از نخوت نہاده
پس و پیش سمند راہوارش — کمربسته ہزاران تاجدارش
مرصع یکہزار اشتر بزیور — صد و پنجه مکلل فیل با فر
زمر کہہای زین لعل اکہ ساس — نمی پیرت بیاقوت و بالماس
بدین آئین چو از خانه برون شد — زمین از بار زیور بازبون شد
منادی کر شہن بیرو شکارس — دوہین کمترین تفرج نوبہارس
ز شیرین غنقه رہی نس د رجگرس — ازین احوال شاد و دسی خبر آس

شاہ مار نائک شہمیری لو
ديدار ماوه دلبرئي لو
فرچانو نيب سرو کردار
مانو گردن زلف خمدار
موءمنت مشک ادو فني لو
ديدار ماوه دلبرئي لو

بیکدم گو سوار پشت شبدیز
جلو چارن سوی قصر دلاویز

حفاظت کرنہ باپت گیس ہمراہ
غلامی چند از خاصان درگاه

خبر شیرینہ پایمت واڑ پرویز
چھو پارن ڈیدہ تل بر پشت شبدیز

ہر انگ بادہ در جام حیا پوین
فوڈم مار جھاز رنگ نی ناموس

کمرون فرمان نتھی فرمان پذیرن
کرت بر بستہ خود آہستہ بزن

نی قربان پای آن جہاندار
طبقہای زمرد گون بجردار

زر و دیبا پایان در بیابان
کرن ارسال در دست رقیبان

چو پروانہ متبسم در ابہ پانہ
کمر آشفتہ کہر بر بام خانہ

کرس پٹ وانوشہ زل پوشه دستہ
شکستہ گو وچھت دروازه بستہ

رقیبا اک انون لت چلل باوُن
کوہ دروازه پارن بستہ تہاون

دیس اک ساغناه دیدار ماوم
لگا ہا اک کرم دلشاد تہاوم

غزل از زبان خسرو پرویز

درویش ے لمبے پوشہ بھری لو
دیدار ماوه دلبرئے لو

دنیئی کن گمہ برئی لو
دیدار ماوه دلبرئی لو

پیالہ ہے برمی سبزارکن
لالہ رو بہ ڈالہ مار گلزار کن

خورشید و ماه و مشتری لو
ده چهوم رشک دل تراوت نه
نه چهوی مه پیکر هئی لو
ساوت تهو تهن متو فرهاد
پراران نامی دیدار س

دیدار ها ده دلبری لو
نه گل رخسار هاوت نه
هاوت طوبی قد شمشاد
ئی گرفته پر دری لو
عاشق چارن گفتار س

موتر او دیج گوهری لو
دیدار ها ده دلبرکے لو

سه مه پیکر پریوی گل اندام
کنو بامت سرودِ یار بوزن
رسه یکدن مسه کر نار شاها
اگر چهوک میا نو مهمان نخره کم هاو
دنبتا هئی دراشرت حشم بادام
بمسکا نریدن ناون گل سا
ازان پس نزد خسرو آیه چو ماه
وتهرین خسروانه فرشِ اخضر

نه ساروی آس بوزن بر لب بام
کنیز اهت بتون پیغام سوزن
کروت بیوقت تهو پرواز شاها
بحکم میزبان پک ناز مشراو
کنڈن گوهر زر و زیور بر اندام
لباس زر کرن در سراپا
بخلوتخانه زانن شانه شهنشاه
بهه ناون بفر بر کرسئی زر

٧٣

کرن چهوس آفرین بر جان شیرین
لو آسو سناز نهمان شیرین

پانچ شیرین

کمن دادن عین نیز باد کرهنس
مرتی کس سوز هتن کرتا دکرهنس

تاریخ خسرو

دران ساعت شه بیښک شوے بهاتی
مه په خلوت بهت غمخواری کی آس
بو آس خفته تنها جای خلوت
گرښ نن در عماری خسروانه
چو شکر شو هم سوزن عماری
نه آسوی باتهزا غرض بوره
بوزان چهیں به از غفل نهفته
پکان چهوک هل مرسیت از مارخوئی
انون شکر بعشرت گاه چون ماه
رهیون خاطر دلن دون هند نه آسان
زبکه آسنی دو کار اصلا نیابند
موئی مریم نه مانم جامه پورت
شهانه سوزهتن خانه به محمل
نگار شکر آوردی در آغوش
دشنامت مه کرسونت پیاما

مه گهر آزرده تت آسوی دواتی
زه تنها نتوا ازن ناکاری کی آس
مه گهره هم دامن آلوده به تهمت
ثنبناش اندر سوزن شهانه
کرن گوهرفشانی ز زنتاری
ازن بدمست در مسکوی منور
زیت ماپوش زاوک بوگرفته
شکر زماون مه کرابن دو روئی
بو چهینه لایق بزم شهنشاه
اکوی دل نهوزه دل آس بهو کرجان
وگر آید خلل بسیار زا بند
بی عشق شکر زابنا نه شورن
بحمد الله سو مطلب گوی نه حاصل
دران صورت مرا کردی فراموش
الهی کس سوزنهم ناماه سلاما

نجلو تخانه ها چانے امارہ / گران آهس بو جامن پاره پاره

بعالم جز غمت یاری ندیدم / ورای عشق تو کاری ندیدم

دزن بو سوزه چانی روز و شبها / ژه نه اک گت ته بو زن تی رواهووا

پاسخ شیرین بخسرو

بد بگر بار مه روی شکر بار / شکر را خواست باریدن بگفتار

دپن تس ای شه خورشید صورت / سٹها پهم چان در خاطر کدورت

ژو نه پهوک شوخی دولت مه هاون / بمغروری منت شیر نبه تهاون

ژو نه از ناز دولت پهوی بسر شور / ژو نه لاگن ژه پهوک مست و مغرور

پهوکر مغرور شوبن عاشق زار / بغم آهسن همیشه عاشقن کار

شو بیا با عشقبازی حیله سازی / مه کر با عشقبازی سرفرازی

کیا بس چانه برانژی آره کاری / لجابس جان و دل چانی برانژی

دفائی منز مه ای شاه جهانگیر / کریاجی نه بظاهر گهنهتر تقصیر

ژه شکر ته هاری مثل مگس دراک / بمیان عشقبازان بوالهوس دراک

بهم نیاه سود در غم بسته آهسن / مه هش گلدسته خواب و خسته آهسن

ژو نه پهوم حسنه باغس سرو آزاد / هوانا دیده هر دگ نخل شمشاد

پاسخ خسرو شیرین را

مه چهک آرام جان ایجان جانان	البت کرد رطلب و انوم بلب جان
کمند زلف مسکین موژ راوت	مه دیوانس بپارته بنجیر تراوت
نهایت چهوی غرور صورت خویش	هنا اک زاری خسرو نه درپیش
مه بدوی خشتم هاوک امر خونه	بیتی هاری چهوسی عاشق بوطوطه
چهو دل فرحت لبن از دیدن گل	مه نت برعکس گو بالکل تبدّل

پاسخ شیرین خسرو را

دگر بابه دپس تم گلعذارن	ژه چهوک سر تاج سارن ناجدارن
مه ول در طعمه شکر هلاهل	مه دل چهون آب تهه کنه چهوبنه حاصل
فسون خوانی کجا در من پذیرد	که در عیسی دم موسی نگیرد
بوکرمانی سکارس دراک باپنه	منت شیرینه تهاوک از بهانه
لجی محنت ڈجی فرن نیز تو پهیر	هو الگر ژه بحق ناحق گرهای ازیر
گرهن آسوی صفاهان بور کتو آک	چه نسبت خاک را با عالم پاک
گلاه ژمارن ژه خارن کیاه چهورلاون	به شمشیر فسون شیرین مه مارن
مه در غربت مه ژماراهی یار بدخوی	مه نهو در رنج و غم تنها درین کوی
ژه باهمجنس شو بی عشقبازی	مه کر بازی مه سین جبله سازی

گره دل زرم تهاوون چهک گراه گرم
بو دلبر چاپه خوته جان ژهارن
نکهه والن چهوسی پاین وفاچالو
سُپین نزدیک شب د وه لوسنی آو
نبن بر روی شب هیتو موی پارُن
ژه نش چهوسنا بوفرها دس برابر
بمس بر کوه د رایک ژهوُه مارن
بهتندی گفتش آن ماه قصب پوش
مه چهوک پامه د ون ره عشق فرهاد
مه آسوم چانه خوته سوی غنیمت
مه کن زه سُد نظر تم تراونمنه
خفه میانی سو ژرخوشنخوی آسُم
نته زن زرخرید آسوم غلاما
بو د رسیلاب غم چهیں ابره بن بن
ژه آسی رای شیرین بارم مای

مه سینتن روز ساتها با دل زرم
ولیکن چهوس تخ خدمت گذاران
دن کو تهر روزه تمال خجاچالو
غنیمت چهوی ییم وسواس وغم تراو
چو اشک من هیتون سیماب هارُن
کرن چهکنه مه زه قدر سگ در
مه رشکگه ناره زن چهک شمع گالن
که مولای نوام چو نخلفه در گوش
مه کرنش عاشق مرخومه سُند باد
تندس نه ودنش بوی زا قیمت
ژه هیش دولت تنه شوخی هاونمنه
رفیقا مشفقا زن بوی آسوم
ژه نش اکه ساته بوزمنه سلاما
ژه پانس تل سو غیرت د نظران
ته باطل بنای عشقُن بل چهو برپا یے

۷۷

گمُت از سوزِ دل شه سرخ شگرف — سو سوز آسوس فلک شهلاون از برف

جهان کرده پی تسکینِ پرویز — نقاب نقره گون بر پشتِ شبدیز

کریا وِ صرا از حدِ شهریارن — کنهابو رسنه تم بیجار یارن

گمت آس اک زه ساعت از شبِ تار — بلشکر آو تنو تهیرت بر هوار

ز دیده خونِ باران دراو هاران — شرک افشان چو ابر نو بهاران

گرِس ہٹ از درِ دلبر نبر دراو — کرائی آسو در هر گام ٹهراو

یقین آسوس تنے آکو ڈیم ما — بو نیرت بازپس فیرتِ ہیم ما

بکن یله گو بشگر گاهِ فیروزه — تهون سر بر سرِ زانو جگر سوز

بخوابِ ناز پی مست ساری — به بندِ خواب گے پابست ساری

سپین مدهوش ساری خویش و غیار — فقط شا وور و خسرو دبیدار

کرین تم دلدهی وارا که ای شاه — مسوز از سوزِ دل و بکن ہپو بگاه

ٹهاآسوس تون دل شاد تهاون — ازان ٹلحی کڈان دل سنبلاون

بیان کردن خسرو قصه شیرین شاوور را و دلدهی کردن شاوور اورا

تهن زاغیار یله وچهه جای خالی — اکردون تس قصهٔ دلدار حالی

عزیزا وچهنه یارن کس سنیم زی — ستمگارن مهٹ کیتهو هو دغا کر

ٿهي پاٽ آسو شاهس سنڀلاون | ٻُڌا ونون بخواب ناز ساون

آمدن شيرين دنبال پرويز

چهو راوي بت بيانش منز شکر ريز
بخانه وا تو بله آزرده پرويز

سهٰا جيران سه مه درکار خودگے
خجل از کرده کردار خودگے

پشيماني بجن از کردۀ خويش
سر از شرمندگي افکند در پيش

ز چشم نرگسين خوناب هارُن
زگر به بر زمين سيلاب هارُن

کرن سيم آب ريزي بر سمن ها
سپن شيدا چو بلبل در چمن ها

چو آتش پاره کهٰڑ بالاي گلگون
بدردِ دوريِ دلدار دلخون

ٿمن گبه در شب تاريک دي کوبه
چهو نيره بهٰتر شب رفتار مستور

بعشقِ شه قدم تيز تيز تراوُن
جلو اندر پي شبديز تراوُن

ز درد و سوز دل در آه و فرياد
ووَن نس گلبدن يارس دوَن ياد

نظر کر دور شا وون نهاني
سوارا اک وچهون ازنه پواني

بجامِ باده گفتارِ نوشين
شه آسُن ساوُنت در خوابِ شيرين

کرون نه کانهه اکها واقف برانحال
روانه گو بر آن حور مثال

نکهه وانت نظر بله تيز تراوُن
سوار و سپ گلگون پرنه ناوُن

نشانگ ونای ... کرکی اک مجلس رنگین تمنا
تکلف ست شاہی ... زیبا و اعلا
ادہنگ و داد طرب ... یار و محبوب
الحکم کرکی اک تحفہ خوب
پن پیدا و ہتوا ترخوش ... راحت
پرویز با ... بخ ... کت
تاثمت ... ورہ ... تکی بصدیا
تاثمت مود ... خلق ... چشم نشانا

تہون تنہا بصد تمکین سے مہتاب	بخلوت درمیان خرگہ خواب
منس تہاوت بپردہ زن مہ نو	خرامان آو بر بالین خسرو
اشارہ اک کرہت شاہ جہاندار	سپن از خواب خوش چون بخت بیدار
دین نس شاورش ای مرد ہشیار	مہ ما بیدار گو از بخت بیدار
وہہوم خوابا دلس و دمنہ داغا	مہ زن تا عشق اکس منزرے ٹو چراغا
امکو سر کرمہ نش روشن چو مہتاب	اگر زانک کرت تعبیر این خواب
دیس تم شاورن ات زوہہو تعبیر	مرادس واتناوی خق بتوقیر
زجام دوست وصلکو مس کرک نوش	بمشنی نوش لب انہن در آغوش
لری ل باین اوی سرو قامہ	شراب وصل جاوی دامہ دامہ
یکہ بر تخت زر یلہ شاہ خاور	کہست بار خت شاہی نیرہ و ربر
کرو اک مجلسا رنگین بصد ناب	مے رنگین چو ہر یاد انخواب
ملالہ تراو شاہن قول چو لالہ	زحد مسرور گو زین خوش مقالہ
پہوس گلرخ زلس از دل غمکو زر	بخواب ناز تراون سر بہ بستر

مجلس افروزی کردن پرویز با ساز دلاویز

یکہ یلہ دراو پہر قتل زنگی	گلگس درن طشت زر تناہ فرنگی

الحکم ... شاہ ... دور
... نغمہ ... چنگ و چغانہ
مستی ... و مطرب ...
قطعہ ست شاہ و ... نغمہ ...
نغمہ ... بہشت عجیب
نغمہ شنا ... رنگین ...
... نغمہ ... سنگ ... بیدار ...

قدم جو راه سو از پرده تهون ور — رٽت ۾ رودست سيتاره نه منظور
دگر سو باربد در پيش خسرو — شبن بن آسمانس ۾ مه نو
زه مطرب سازهت تم هرودريش — غزلخوان برمراد مطلبِ خويش
به مه از پرده باوَن با نکيسا — نکيسانت کرن تشريح بالا
گره شه حالِ دلن باون نگارس — گره مه ناله تراوَن باله بارس
گره نه دلبرس پيغام سوزن — گره مه گوش دل تهاوِت تهوزن
گره خسرو برن شعر فراق — گره شيرين غزلهاي عراقي
تهي پاڻهن دونن اسرارِ مکتوم — ولي تساهس نه حالِ دوستن معلوم
غرض يله دره غزلخواني سين مستا — بله تراوُک عنانِ عقل از دستا
شهن يله باره سُند گفتار بوزُن — صداي حلقه دلدار بوزُن
کڏن در لحظه از خرگاه موزون — دو شبوي نغمه ساز از پرده بيرون
بره تهن زانخال تاه ورس نهاني — کنن جهوم باره سُند آن خوش گرماني
جهو کس پنهان بهت دره زير پرده — کدام سهت آنکه صبر ۾ هوش برده

طرب ساختن خسرو و شيرين باهم

وٽس تم تا ورن ساري حکايت — زفيل ۾ قال شيرين تا بغايت

٨١

ولیکن از شبس بته ڏیره نزاو — دلک غم غصه کا سو حال باوو
قسم بو برت سهروی قصب بوپش — بحال خو دستها گیه مست و مدهوش
کرک یکهفته باهم عیش و عشرت — هتنک دن اک اکس بوسه بخلوت
ببای یکدگر مست اوفتادند — بخوی داد عیش و عشق دادند
بوسه ورک غوصه کرک ده وره — چهوی باهم سین سرمست و مخمور
ولی شه وه ور عهد و قسم پوره — کرون لهو و لعب وه ذه غرض ده وه
طلب گو زیاده شاهس تسمه رای — تهی کن گیه سه شیرین آره کاڙی
پس از یک هفته خسرو جام پیرت — سوی ملک مداین آو نیرت
کرن فرمان نگارس کن بصد عشق — ته بهه آزاد دل ده منزل خویش
کره وانت کری قدر گرامی — انت پیرت بناموس تمامی
به کت بوزت سه مه سکی بجانه — بعز خسروانه گیه روانه

تیاری کردن خسرو در سامان عروسی

چهو فرماون نظامی گنج اسرار — بجانه وانو یکه شاه جهاندار
بره رونبو آرایش کرن پوره — برگ و ساز و موسیقار و سنطور
دوها اک ره تو کرون به پاشهانه — دره جشن و سرود و عاشقانه

سه مه بله زرایه د رمسگوی پرویز	سپین دیوانه بر مه روی پرویز
شهس سوزن کهٹ بیغام ہت دای	که بر حلوای شیرین یوزه بکشای
مه کراز باده نوشی بالنگاران	بوچانی شوقه جهین د پرده پراٹن
بمنتی از مه کر ساغر پرستی	بعهد و قول من کراز درستی
نه بوزت شاه خسرو شادمان گو	زمین آسنت بشادی آسمان گو
ولیکن آسو عیشگ ده سو باقی	خطا بوزسنتن بی جام ساقی
دران روز همایون باترانه	کرون شاهانه جشنا شادیانه
چهکک از ملک تا ملک امین	زرو گنج وگهر خرمن بخرمن
کرن دعوت بڈن صاحب کلاهن	ضیافت بالطافت پادشاهن
سپین سوزاه بجوش لحن مغنی	غزلخوانی بعنوان تغنی
جهان گو بر زبخشش های شاهی	سپین حم زان گرانی اشت ماهی
سرود خوش سپین شاهانه برپا	مرتب مجلسا رنگین واعلا
ونه ون هنو بلحن خوش ترانو	لنگار و گلر خو شیرین زبانو

سبدان خسرو وشیرین بایکدیگر بطریق عصمت

غرض بله رانزهند گک اکزه ساعت	شهنشه مست ہو پر فرش راحت

٨٣

گره بادر پستان دست مالان
بایم باغ عشق انگی میوه نالو یوان
بکف ڙٽنس دو نارِ نو رسیده
یکیده لب بلب دیده بدیده

پین بر من آنهو ڙن کهوی چین
نه بالای دوش ان نخل یمین
فرازِ گنج سیمین گوهر گنج
بمعنی پیوسته ڙن تهیاه بر نج

گمانه گوس خام آخر یه مستی	بجُهتی وتهورِٽن ناله دود دستی
تهوی پرویز تهد وتهی عشقه بنایه	تهوی پیه برزمین بوڊ واوه گرایه
ڏنُ بشیرینه نادهی سروِ آزاد	بوماریں چیان یارن کرمه امداد
سواکو یام گو شیرینه در گوش	چو ماه از پرده بیرون جرایه مدهوش
بخلوت ڻایه زهفن گرایه باران	زه گیسواز دو سوتراونِ ویران
عجب آسون بیرخِ گلزار کرمُنت	طلا برنقرهٔ رخسار جرمُنت
هبیه تن گلبدن سادان سمن بار	بصد ناز وادا بر بسترِ یار
نری نراونت لری تن یان ساوُن	تهری نان بلبس تن فرش کراوُن

وصل شیرین با خسرو

پکه بیدار بله گو شاهِ والا	وچهن همدوش خود اکٍ لپشه بالا
کناره باکناره یار ڏیوڻهن	چهووزن بلبلن گلزار ڏیوڻهن
غزاله وصله با عنن بینه ژناله	رٽن ناله مثالِ برگِ لاله
اول نم عشقه مهت ازدوی آنحوز	خماره کوسه ها ز سرکرون ور
گره ڻنس بکف زلفِ نگارین	گره برگِ گلاب از لعل نوشین
گره چارت ڙٽن بسینه بسلینه	مقابل آبگینس آبگینه

بمعنی لعل یاقوتش ڏنن ایباس
ڏرِ ناسفته سفت ازنوک الماس
ز آمد رفت گوهر دخت پرویز
پین یه نگ نم ماند عرق ریز
ز شبنم سیبون گلبرگ شیرین

ز شبنم غنچه گلِ سنعه شگفته
سپین سفته سعه یاقوت سُفته
کره خسرو وچهن پیچه روی دلدار
کره شیرین بیرن نظاره یار
کره از باغ شیرین شین انگوش
کره شیرین ٽرین ریز یاون
کره تنهیار لاون دودیره بلاون
کره با پیس دودر بلیه نتاون
کره لاون بای بیهه ننسه کر پیس شنسقی باده
کره باوین سستن ابتلک سره بیهه ارو ان
تنهیاه بدن باوان انکِ نه بیاس پیچهوں مختن بیابد
شنبم و بدر بوز بیم ارجیاه بایه نه سه ی چشم اعتبار

بخشش کردن خسرو مر شاوور و بعض دیگران را

پس از یک مه چو شاہ خوش خصال
فروزان ہیوٹ خسرو در یکی روز
ہمایون و سمن برگ و ہمیلا
شادہ نم وچھہ نازک اچھہ پوش
جہاندارن بر سم شہریاری
بشاوور گزین بخشش ہمایون
زہر یار بد بخشش سمن برگ
تریم خاتون مہ پیکر ہمیلا
ازان پس بخش شاہین تا بفغفور
دنن ملک مہین بانو تمامی
سجھ ولت آو ہت شاوور یابت
پچھو فرماوان نظامی مرد استاد
ازان پس شاہ غم را کرد پدرود
گہی بر تخت فرمان حکمران ہیوٹ

شد از رنگ عروسی فارغ البال
سین با دلبر خود مجلس افروز
ہت در پیش تخت شاہ والا
نہ دل کر مُٹ غم دنیا فراموش
نہ سرتا پای کرنگ زر نثاری
رشادی گو رخ شاوور گلگون
بعینہ زن سہ در آتش آتش از صرگ
بکا ہین جفت کراون با نکیسا
مہین بانو یہ نہنر شاہی بشاوور
بگنج و نڑ پہ شاوور گرامی
سین مشغول تہتہ نہ در عمارت
دڑ افانی کرمُٹ جھو بنیاد
زرنج دوری دلبر بر آسود
ببازی گہ بیاد گنبدن ہیوٹ

نظر کر جام و کاؤس و دارا
پوءِ پیش کرد چرخ بے مدارا
چھند دنیای فانی روز پنجاہی
فقط نام نکو رو ون جھو بر پای
نہ بورث پادشاہن رزم گو دل
پیون در عدل و داد یک یا دل

بیکو معنی پرزہن آسوس شہنشاہ	بہر صورت کران تن اپٹ سوں آگاہ
سخن گویاں سخن گویان زہر در	نبوت وان نا سردار محشر
پرسیس شاہِ دین فرخندہ ایام	کران اک صاحب دعوت باسلام
چہو در عالم کران ظاہر نبوت	مہ و تم کیاہ چہہ تمسن کل حقیقت
بپاسخ گفتش آن مرد خوش انفاس	ہمیشہ در جہان با تاج و تخت آس
چہو بن منز سو دین افضل نہ بہتر	سو در آخر زمان بیشک پیمبر
سو دینِ حق مہ زان عشقبازی	سرافرازی مہ کر بادین نازی
ولی روزِ ازل بس آسہ خواری	چہو کیا حاصل بمتس اقلیم داری
بمس نہ در ازل بخشوک سرایت	تمسن دانشوری کیاہ کرہ کفایت
دپس شیر یہ ای دانای اسرار	کنہہ کانہہ از کلیلہ کرنہ اظہار
نہ بورن از کلیلہ تم وزیرن	زبان دانن عجب روشن ضمیرن
چہل قصہ دنت کرنک نصیحت	بدہی نش بیکین کن ہاونک ونت

شکایت کردن خسرو پرویز با بزرگ امید زنژاد شیرویہ

چہو فرماوان سو استادِ مکرم	تمس شہ خسروس از بطنِ مریم
بچو اک آسو زامت گب نسارہ	بطالع نحس مالس پٹا نہ وارہ

وڃان آهس اکس اکس باهم و کی سوند

بيان افسانه بابي خاطر افروز

گذشته شدن خسرو پرويز و زاده دستن فرزند خويش

شباه آن آسعد شته تا ايک تيغ قريب

سيه چون ايدوي ظلام سخن

فلک از مهر با خسرو بابا

بس ڏِٺه آسه خصلت تهو ديس جوش

ڪبرُ جاڻوي ڇهو جاڻي ذات ٻُوترات

نه ٻوزت خسرو ترو آن دولت

ڪرشت پرويز شيرين ڇُستي

ڏٺُن ملڪِ پدر در زير فرمان

ٻتو لاڪن ٻڻُ فرمان چلاوُن

تهون محبوس در زنجير و در بند

وجهت رخساره شيرين سو محبوس

گران آهِس سه دلبر دلدهي پور

ٿه ڇهوڪ در بند ٻو مِثن مرغِ زيرڪ

چهونه دنيا سراي شادماني

حڪومت ڪينه ڪر ڪوپٽ در شت

سه گرده برجاه و تخت و تاج محتاج

ڇهو ڪياه حاصلِ غمن فرخته ٽون

تهي پاٺهن ٻُوله نس آهِس پاوڪن

بمڪونس شاخ ممڪي نت فولن پوش

ٻڌت مشنس لوڪه چاڙڪ خيالات

در آتشخانه گو بهر عبادت

دِتُن تاج پدر بر سر به مستي

تهون جاسوس پرويزس نگهبان

ڪرت زنجير خسرو بند تهاوُن

ڪرون پرويز با شيرين نظر بند

وران آوارگي آزاد زن آسو

مه گهر آواره خاطر روز مسرور

تحمل ڪر ٻند آزاد بيرڪ

غم و شادي نه پوشن جاوداني

نه دارا رُوده نه جمشيد و زرتشت

ورائشت ڪينه ٻنده نه تخت نه تاج

دو ڪهن وادن اندر پيوسته ٽون

امي تدبيره خاطر شاد تهاون

زمانه با فلک آسي بيدو دنيا باباد

وران شب خسرو مستي سُکفانه

سحلون ساسويد با عيد ندمان

وران ڇهس سرو دلبر جان جان

فرانس جان جان بانس گرن جان

زنس پاوان نبير باغ و چمن

وزن نيها عجب شيرين چمن

٨٧

بعضت به سو نهاون ڏيہ

پس ساقين بر ساقين آن ماه

گهت شيرين ڪهن پٽ آسو پوش

در ٽن شيرين بدن مثن غنچه

دو ڪوي مست در خواب گران

دو ڪون نازنين پاڻ نولي

تاني ڪن قرتنه فرہ نصف

بر ساعتي پٽ در غضب

سو بستر و بيه وک ڪرڻه پراو

ز روزن تيز دن تير سمن زاو

جگر گردن از تيغ فولاد

ٿهر نروس ٽرت انديشه

لو سرو نازنين تروٽ سرفاک

درٿن وڏه واده ڪن چون ٿر جالاڪ

بنانک و عنبرو کافور و ریحان
چهلون زلفن بین نسرین پائین پان
گروان از مشک و از لولو مصفا
کهڻي ڪس برن پهلوين سراپا
صفا شیر و پرستند پیوند کرنی
عبیر و زعفران بخور بند کرنی
گلاب و فور و کافور و عنبر
لڳون پين بدن ٿي طفل از دلبر

شه از خواب گران بیدار گو بام — و پڇون گومت اڄهن ڏون مندن شام

جگر ڏوٿهن بخنجر خسته گومت — بخون فرش و زبین گلدسته گومت

گمت از زخم تیغ آسوس جگر ریش — پریشان گو کهڙن تلخی لجبس تر ریش

ڏٺن با خود تلن یده دلبر از خواب — گرن بیدار منگس شربت آب

اول از زهر من در ناب و تنها — چهه بیدار آشمر از چند شبها

بیبسته پت مه ڏٺ بيشت خواب آرم — بنس در عیش و عشرت مندن شام

چهون هنر گرسنه کهنه اڏران — گر در روز قیامت ڏون ملاقات

دران تلخی ڏنن بت جان شیرین — گو اندر حسرت و حرمان شیرین

بر بستر خونه دریا گے نمودار — سه گلرخ گیه نمی گرمته بیدار

بین راز تلان بنن آس یده وی — گران آسس هشیار از نغمهٔ نے

فلک و چهنن چهوه کتهو بے مهر و بیعار — سه مه کمه خیره پسینن کر نه بیدار

سوحال یار دلشیت پیه بت کن — به صدمه ڏوهمت ر خواب آسن

به بیهوشی و ست پیه بر سر خاک — بدامن هیره بڻ جامن ڏون چاک

نه یار مهربان بیدار ڏوهن — نه بلبل نه گل و گلزار ڏوهن

بسر نخچه گروان گلر ڏي رنجه — رخس والن الف تها ڏون نه دنجه

بنش در وصل شیرین از غرض کم
نهانی قاصد اسوزن به شیرین
که ای رخشنده ماه بخت پکلیں

نسلّی سوزښ د نوښ فریبا | کړون چې هوم تی منه نامت کړ شکیبا
ازان پس سیم و زر جام خسرو | کړون ساروی فدا بر نام خسرو
به آسوس از خود و خسرو زر و سیم | غریبن پټ کړون سارو ته تقسیم

هلاک ساختنِ شیرین خود را در فراق خسرو

پکه بله چینین صبحک کرن جاو | بمیدان خوکن شیرین هاری و راو
کړون شیرینه اک تخناه مرصّع | برواریه و گوهر ها ملمّع
دویم برپا کړون گهوارهٔ زر | نهون تت منزلدن سوی تخت گوهر
نهون بر تخت ساوت لاشهٔ شاه | کډون از خانه بیرون بازه و جاه
نهون سوی مهد نو بر دونښ شاهان | بگورستان پکین گیبه عذر خواهان
ږنبیون بار بدا ز خوښتن گو | ږچن انگشتها از مرگ خسرو
بزرگ امیّدن از درد نهانی | ږټن از خود امید زندگانی
غرض تابوت خسرو با غم و سوز | بمقبر و اتناوک اوّلِ روز
بگنبد خانه ږانګ تخت پرویز | گیبس همراه شیرینِ دلاویز
سبین بیرون در استاده لشکر | و دن از درد هاران خاک بر سر
تلن اک خنجر اشیرینه با خود | کړون بن بسته دروازه بگنبد

گفتار اندر خواب دیدن خسرو پرویز جمال نبوی را صلی اللہ علیہ وسلم

دین را وی نوی کن از شاہی
خلل گو خسروس در پادشاہی

دران شاہی شبہ اکہ خواب ڈٹھون
رخ شاہ رسالت ماب ڈٹھون

میان شب سو خورشید جہانتاب
کھست بر اسپ تازی آن در خواب

دیگ تس کای شہ فرخندہ ایام
مہ ڈل در کفر ایمان اکن باسلام

مسلمان بن مسلمانی دہ اقرار
مہ کر بر خود مسلم دوزخ نار

خدا بے مثل مان جے قیوم
حکیم و عالم باسرار مکتوم

بجان تسلیم کر پیغمبری میان
بڈن پیغمبرن اپٹا فسری میان

دیس شاہن اگر مار یوم نوہ صاف
بو اصلا پھیرہ نہ از دین اسلاف

نہ بوزت خشمگین گو شاہ لولاک
کڈ وک تس فجہ وب شان غضبناک

خرامانہ سو کیتای زمانہ
زبس تندی ازان جس گو روانہ

پگہ خسرو چون از خواب بیدار
بدن ڈیوٹھن بدرد و غم گرفتار

پریشان گیس مغز سر ازان خواب
پنہر بیو ترن رتن بمار صار

زبخت شوم خود در خواری افتاد
سہ مہ بر بستر بیماری افتاد

برابر آس نہ بلہ کہنہ تختہ بن
بلا چاری وین یارس کر برخیز

دریان معجزات حضرت سرور کائنات صلی اللہ علیہ وسلم

دیکھ تم بڈ ٹھہا اک آسو باجاو — دپن تس اردشیر بابکان ناو

ٹھہا محرم بعلم آسمانی — بمن معلوم اسرار نہانی

نمی لیکھت چھو تھومت اک جوانا — شود پیدا پس از چندین زمانہا

سو صاحب نیزہ نن در دین اسلام — زمشرق تا مغرب آسہ تس نام

تسندوی نیزہ بامنت دین در اطراف — منور سینہ عالم قاف تا قاف

گذشتہ مرسلن پٹھ آسہ سردار — تہندوی شہرہ پہ در چرخ دوّار

ٹھہاہ نقصان چھونس ستین کردن جنگ — فواید ہاست در صلحش ہر رنگ

نہ بورت پادشاہس گرم کو دل — گبس در دل سیاست سخن حاصل

دپن باخود چھہ پہ ناٹھہن بہ تحریر — تسندوی مم کرتن در خواب و گبیر

کرون پرسان رسیاحان عالم — چھوما وچھمت پہ صاحب گنیہ انیدم

دیکھ پتس سازوی ام بڈ پروی وون — یمی صورہ چھہور امت صاجان و

تسندی علغلہ ہر سو چھہو پیراو — زمانس منتز محمدؐ چھس وپان ناو

سنہ کیت بورت پیٹھ پرو بر دلخون — ازان گنجینہ خانہ دراو بیرون

رخس زردی وچھس شیرینہ بامت — دعا کرس خدا تھونے سلامت

پیکت زانن مہ شاہا عشقبازی — سرفرازی مہ کر با دین تازی

دين ارحتم ڪرنس پاره پاره
دين سوي نامه از خدو ڪو بچاره
لکهون بالاي نام مين بين تاو
چين وليم ڪي تاني مرهو راو
غضب آلوده گوڻن ڪس زبون
نو نامه خسرو ون پت ڪرن گون
شهيد رضا انسي ڪرچا دت
ته ڪر قرارت پيٽ نهو تهنجا دت

ڏ وهه اڪه ڏُنتي صاحب ڪلاهن	ڇه خط سوزن بڌن شن پادشاهن
خطاه زا نجمله مشڪ آميز سوزن	بنام خسرو پرويز سوزن

نامه فرستادن آنحضرتؐ مر خسرو را

هزاران آفرين تش ذات پاڪس — فروغ نوريم دنمت ڇهو ڇاڪس
ڇهه تس شاهنشهن رهبر و عالم — خدائي ته خداوندي مسلم
مسلم تش ڇهه ازمه تا بماهي — دو شيبون عالمن هنبر پادشاهي
ڇهو مالڪ ڪائنات سوي خداوند — ڇهو بهمتا ڪوئي بي مثل و مانند
جهانڪ پادشه ظاهر نه پنهان — نتس محتاج ساري جن و انسان
باحسان و عنايتها ڇهو معروف — بهر وصف و بهر حڪمت سو موصوف
سزاوار پرستش سوي خداوند — خداوندي ڪه همثيل سنت مانند
ڪوئي معبود وسلطان ممالڪ — زمينن آسمانن هنهد ڇهو مالڪ
مه دپ فدنت ڇهه مي بو ڇهس سبب ساز — مسبب سوي خدا نس ڪنه ته انباز
تفڪر ڪره بعز شاه نمرود — ڏُنن معبود بوي ڇهوس مو مردود
بوڇهوس پيغمبر حق بنده خاص — ڪرڻن نازل مه پٽ قرآن باخلاص

پو قاصد حال ڏيشن پاره پاره
ڏين پيش پيمبر حال قاصد
سو همه ڪو ڏل گرون گر دڪار
نو دست و عا هنڌ تن پيڪار
دعا ڪي تر لاب قم ڪرين
جهان ڪن ڪن جگر ڏريش ڪرين

[illegible]

محمد صدر بدر آفرینش
محمد شمع دولتسرای اهل بینش
نقیب افسر تاجدار تخت لولاک
محمد شهسوار عرش و افلاک
محمد آفتاب برج و الضحی
محمد ماه برج و اللیل اذا سجی
محمد باغبان باغ فهم و ادراک
محمد سرو باغ

محمد نازنین ...
محمد ... باغ ...
محمد ... آسمان ...

بخواری گوش خفته بخت بیدار	نبه لشکر گیس در جنگ بلغار
بخلوت ژاش شخصا در شب تار	عصا در دست هن از غصه خونخوار
زه اڈاسش کرت دپنس بکلینه	نهی پاٹهن کری بو چاک سینه
بدین گونه گیس از دست شاهی	بهر گونه تباهی روسیاهی
محمد مصطفی سپلش غضبناک	وڈالیں بیخ دایس و بنش خاک
زمعجزهای شرع مصطفائی	نه رودس تخت نه دولت نه شاهی
معاذ الله بایزدمی پناهم	اگر از چشم گرداند زراهم
سر من گرد خاک مصطفی باد	وزان گردم دل و جان را بقا باد
کرا زهره که در وصفش سراید	خدا فرموده خود نعت محمدؐ

نعت شریف

محمد حامد و محمود و احمد	محمد مهتر و مسعود و اسعد
محمد پادشاه دین و دنیا	محمد مامن و ملجا و ماوا
محمد مهبط روح الامین است	محمد رحمةٌ للعالمین است
محمد بندهٔ خاص خداوند	محمد چون خدا بی‌مثل و مانند

محمد بر همه سالار و سرور
محمد بیکسان را یار و یاور
محمد بزم بزرگی و جلالت
محمد باعث ایجاد کونین
محمد جسم و جان را قرة العین
محمد مظهر عون الٰهی

ابی خاطر آشفته حالان
محمد شد پسر نازک خیالان
سر و سر خیل خیل انبیا را
محمد مقتدا مر اصفیا را
محمد قبلهٔ اهل مناجات
محمد کعبهٔ ارباب حاجات
دریا عین تن ...
محمد مظهر صبحگاهی

محمد باطن وظاہر محمدؐ
ہنوز آدم میانِ ماو طین بود
بو چہوس افتادہ در حالِ تباہی
ز فرطِ معصیت مشہور نامی
اگر تہا دو غلامن منزمہ منظور

ہو الاول ہو الآخر محمدؐ
کہ او زان پیش ختم المرسلین بود
نہ کُن کر یا رسول اللہ نگاہے
تہند چہوم بر جبین داغِ غلامی
زہے اقبالمندی چشمِ بد دور

در خاتمۂ کتاب

بحمد اللہ کہ این دلکش فسانہ
درین فرخندہ ایام خوش انجام
بیاہی مٹ آستھن طبعن کرم زور
ژہروی فی عوی دُنم در شعر خوانی
نہ لذت فی فصاحت چہم کلامس
زیس جہل وحماقت طبع محزون
ولیکن ختفعالی سُندمہ ارشاد
قریب آسوس بعمر بلبیت سالہ

بہیون کامل برنگِ عاشقانہ
بہ تعمیرِ خجستہ وانو بر بام
ژہریں بانس صد الازم چہو پرشور
بہ بیز نگی کرم رنگین بیانی
دُنم بِل یخگی ہیند رنگ خاس
کرُوم مصداق فی وِدِپہیمون
رٹوم الا الذین آمنوا یاد
دُنم شیرین وخسرو نثر خیالہ

نام پستک کتاب شیرین وخسرو من تصنیف
محمد اسمٰعیل نامی غلام محمد نور محمد

